

Factors Affecting First-Year Students' Choice of Accounting Major

Vahid Mennati*

Assistant Professor of Accounting, Department of Management and Accounting, Faculty of Management and Accounting, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran, v_menati@sbu.ac.ir

Hosein Mohammadi

Master of Accounting, Faculty of Management and Accounting, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran, Hoseinmohammadi1686@gmail.com

Abstract

Purpose: The purpose of this study is to identify and prioritize the factors affecting first-year Students' Choice of accounting major in Iranian universities.

Method: In order to test the research hypotheses, the method of structural equations and Friedman test and component path coefficients were used to prioritize the factors. By studying the literature and surveying new students, the factors affecting the choice of accounting were extracted and a research questionnaire was designed. Then, 239 first-year students of State universities of the country in 2020 from 635 of total student according to the Sanjesh Organization's Field selection booklet, were surveyed.

Results: The research results showed that the characteristics of the field, individual characteristics, guiding factors, environmental factors, academic characteristics and university characteristics had a positive and significant effect on the choice of new students, respectively.

Conclusion: Top 10 indicators for choosing a field from the point of view of first-year students, are including prestige, possibility of continuing education at higher levels, independence, university reputation, professional membership, idealism, future career advancement, previous knowledge of accounting, social status, good job prospects and opportunities.

Contribution: This study has surveyed first-year students in Iranian university and ranked the factors influencing their decision to choose accounting major.

Keywords: Major Choice, Accounting Major, Accounting Education, Iran.

Research Article

Cite this article: Mennati & Mohammadi (2023) Factors Affecting First-Year Students' Choice of Accounting Major, Journal of Financial Accounting Knowledge, Vol.9, NO.4, Winter 2023, 151-186.

DOI: 10.30479/jfak.2023.17068.2994

Received on 30 March, 2022 **Accepted on** 12 January, 2023

© The Author(s).

Publisher: Imam Khomeini International University.

Corresponding Author: Vahid Mennati (v_menati@sbu.ac.ir)

عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان جدیدالورود رشته حسابداری

وحید منتی*

استادیار حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران، v_menati@sbu.ac.ir

حسین محمدی

کارشناسی ارشد حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران،

Hoseinmohammadi1686@gmail.com

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان جدیدالورود حسابداری در ایران می‌باشد.

روش: به منظور بررسی فرضیه‌های پژوهش، از روش معادلات ساختاری و برای اولویت‌بندی عوامل از آزمون فریدمن و ضرایب مسیر مؤلفه‌ها استفاده شد. با مرور ادبیات موضوعی و پرسشنامه اولیه از تعدادی از دانشجویان جدیدالورود رشته، مفاهیم و عوامل مؤثر در انتخاب رشته حسابداری استخراج و پرسشنامه پژوهش طراحی گردید. سپس به وسیله پرسشنامه طراحی شده، از ۲۳۹ نفر دانشجویان پذیرفته شده جدیدالورود سال ۱۳۹۹ در دانشگاه‌های سراسری کشور از میان کل ۶۳۵ دانشجو طبق دفترچه انتخاب رشته سال ۱۳۹۹ سازمان سنجش، نظرخواهی شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که به ترتیب عامل ویژگی‌های رشته، ویژگی‌های فردی، عوامل راهنما، عوامل محیطی، ویژگی‌های تحصیلی و ویژگی‌های دانشگاه بر انتخاب رشته دانشجویان جدیدالورود حسابداری تأثیر مثبت و معنی‌داری داشته است.

نتیجه‌گیری: آبرومندی، امکان ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر، استقلال، شهرت دانشگاه، عضویت حرفه‌ای، آرمان‌گرا بودن، پیشرفت شغلی آتی، دانش قبلی حسابداری، اعتبار و موقعیت اجتماعی و چشم‌انداز خوب و فرصت‌های شغلی به‌عنوان ۱۰ شاخص برتر انتخاب رشته حسابداری از نگاه شرکت‌کنندگان در این پژوهش انتخاب شده است.

دانش‌افزایی: این پژوهش در ایران به‌طور گسترده دانشجویان جدیدالورود را مورد پیمایش قرار داده و عوامل مؤثر در انتخاب رشته را رتبه‌بندی کرده است.

واژگان کلیدی: انتخاب رشته، رشته حسابداری، آموزش حسابداری، ایران

مقاله پژوهشی

*استناد: منتی و محمدی (۱۴۰۱)؛ عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان جدیدالورود رشته حسابداری، فصلنامه علمی دانش

حسابداری مالی، مقاله پژوهشی، دوره ۹، شماره ۴، پیاپی ۳۵، زمستان ۱۴۰۱، ۱۵۱-۱۸۶

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱/۱۰ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۱۰/۲۲

ناشر: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) © حق مؤلف نویسندگان

۱- مقدمه

بر اساس پژوهش‌های اخیر داخلی و خارجی، به نظر می‌رسد جذب استعداد به یکی از چالش‌های اصلی حرفه حسابداری تبدیل شده است. به طور مثال در مدل کیفیت حسابرسی هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اطمینان بخشی (۲۰۱۴؛ ۵) جذب استعداد به عنوان یکی از عوامل زمینه‌ای اصلی مؤثر بر کیفیت حسابرسی برشمرده شده است. همچنین کارلسون ونوئلا (۲۰۲۲) به بررسی عوامل مؤثر بر عدم انتخاب رشته حسابداری دانش‌آموزان در سوئد پرداخته‌اند و نسبت به عدم انتخاب رشته حسابداری توسط دانش‌آموزان به دانشکده‌های حسابداری و مجامع و نهادهای حرفه‌ای هشدار داده‌اند. در ایران گنجی و همکاران (۱۴۰۰؛ ۲۹۷) در بررسی «شناسایی و مفهوم‌پردازی عوامل مؤثر بر تمایل خروج حسابرسان از حرفه حسابرسی» بر اساس روش نظریه زمینه‌ای و مصاحبه عمیق با ۱۸ نفر از خبرگان حرفه حسابرسی، به عنوان یکی از عوامل زمینه‌ای تأثیرگذار بر خروج حسابرسان از حرفه، «کیفیت پایین متقاضیان ورود به حرفه» برشمرده‌اند. آن‌ها بر اساس داده‌های استخراجی از مصاحبه‌ها گزارش دادند که «مصاحبه‌شوندگان کیفیت و کمیت متقاضیان ورود به حرفه را نسبت به گذشته ضعیف‌تر ارزیابی می‌نمودند و علل این موضوع را عدم ارتباط بین دانشگاه و حرفه، فقیرتر شدن حرفه و حضوری نبودن دانشگاه‌ها در دو سال اخیر عنوان نمودند». به طور مشابه مشیرزاده (۱۳۹۸) در یادداشتی با عنوان «چالش‌های پیش روی حسابداران رسمی»، بخشی از چالش‌های حرفه حسابداری را پیرامون منابع انسانی عنوان کردند که در پی تحولات اجتماعی، اقتصادی و اخلاقی سال‌های اخیر، نسل جدید یا متولدان اواخر قرن بیستم، نظام ارزشی متفاوت، خواست‌ها و نیازهای جدید، تفاوت در انگیزه‌ها و...، ضمن آنکه چالش‌های جدیدی برای حرفه ایجاد کرده است. این شواهد نشان می‌دهد که پیرامون منابع انسانی حرفه حسابداری چالش‌های جدی در ایران وجود دارد که سرآغاز آن به انتخاب رشته حسابداری برمی‌گردد؛ بنابراین هدف اصلی این پژوهش پرداختن به انگیزه‌ها، اهداف و مبانی انتخاب رشته حسابداری توسط نسل جدید است.

حسابداری یکی از قدیمی‌ترین و معتبرترین حرفه‌های جهان به شماره می‌رود که مختصات یک حرفه را داراست. به طوری که از قرن ۱۸ به صورت تمام‌وقت، اولین مدرسه آموزشی آن در سال ۱۸۸۱، اولین دانشکده آن در سال ۱۸۸۱، اولین تشکل حرفه‌ای محلی آن در سال ۱۸۸۲، اولین تشکل حرفه‌ای ملی آن در سال ۱۸۸۷، اولین مجوز قانونی یا پروانه کار آن در سال ۱۸۹۶ و از سال ۱۹۱۷ دارای آیین رفتار حرفه‌ای رسمی بوده است (ویلنسکی، ۱۹۶۴؛ ۱۴۳). برخی از نهادها یا مجامع حرفه‌ای آن نظیر انجمن حسابداران رسمی آمریکا قریب ۴۳۰,۰۰۰ عضو حرفه‌ای دارد. ناگفته پیداست، کیفیت خدمات هر حرفه‌ای به کیفیت بازیگران یا اعضای آن حرفه بستگی دارد. انتخاب آگاهانه رشته تحصیلی که سرآغاز کسب صلاحیت تلقی می‌شود،

نقش مهمی در این راستا دارد. شناخت عوامل مؤثر در انتخاب رشته حسابداران موضوع مهمی است که می‌تواند با تبیین بهتر این عوامل، زمینه را برای مدیریت بهتر انتظارات، معرفی مناسب‌تر حرفه حسابداری، جذب استعداد برای حرفه، اجتناب از موارد احتمالی خروج از حرفه به دلیل عدم رضایت، به دلیل عدم انطباق با انتظارات فراهم ساخت. از طرفی علاوه بر نقش‌های اصلی حرفه حسابداری در جامعه، حسابداران نقش اساسی دیگری در جامعه ایفا می‌کنند به طوری که تجربیات گذشته نشان می‌دهد که حسابداران مشاغل خطیری از قبیل ریاست بانک مرکزی، نماینده مجلس شورای اسلامی، وزیر، مدیرعامل، عضو هیئت‌مدیره، مدیران ارشد اجرایی شرکت‌ها را در ایران عهده‌دار بوده و هستند که بیانگر نقش مهم آن‌ها در جامعه است. حسابداری از آن جهت که به‌عنوان حرفه شناخته می‌شود، مسئولیت بزرگی در مقابل جامعه بر عهده دارد و حافظ منافع عمومی تلقی می‌شود. لذا تلاش تشکل‌های حرفه‌ای که یکی از عناصر اصلی هر حرفه‌ای تلقی می‌شود، بر آن است که بتواند از طریق هدایت و نظارت مناسب بر اعضای خود (حسابداران)، امکان ارائه خدمات باکیفیت به جامعه را فراهم آورد. لذا آغاز چنین کاری می‌تواند از ورود به رشته حسابداری توسط دانشجویان که اعضای آینده این تشکل‌ها می‌باشند، شروع گردد که همان انتظارات، استدلال‌ها و چرایی انتخاب این رشته است. برخی از پژوهشگران مطالعات خود را بر اساس نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده که به‌وسیله آجزن^۱ (۱۹۸۸؛ ۱۰) معرفی شده است، مطرح می‌کنند. این نظریه یک مدل مفهومی را در درک چگونگی قصد و رفتار افراد که فرایند تصمیم‌گیری را تحت تأثیر قرار می‌دهد مورد استفاده قرار دادند و پیش‌بینی کردند که رفتار مطلوب افراد بستگی به قصد یا نیت خاص افراد دارد.

در سال‌های گذشته برخی از پژوهش‌ها با عنوان عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در دانشگاه‌های ایران معیارهای نسبی مهمی برای انتخاب رشته حسابداری که شامل چهار عامل اصلی راهنمایی و ارشاد، انتظار از حرفه، درک از حرفه و ویژگی‌های شخصی را مطرح کرده است (دالسی و همکاران، ۲۰۱۳، ۱۴۵؛ بادآور نهندي و تقی زاده خانقاه، ۱۳۹۶، ۹۳)؛ لیکن این احتمال می‌رود با عنایت به نتیجه پژوهش‌های گذشته (مثل کراوس، ۲۰۱۷) مبنی بر اینکه گذشت زمان و تغییر نسل، باعث دگرگونی یا تغییر وزن این عوامل می‌شود؛ بنابراین انجام پژوهشی در این باره ضروری است؛ بنابراین در این پژوهش دانشجویان جدیدالورود مورد مطالعه قرار گرفته‌اند که از حیث متمایز و متفاوت از پژوهش‌های گذشته داخلی است. تان و لاسواد (۲۰۰۹) نشان دادند که کمبود متخصصان حسابداری به این معنی است که فرصت‌های شغلی فراوانی در حرفه حسابداری وجود دارد و این بدان معناست که تعداد زیادی از دانش‌آموزان یا نسبت به حسابداری آشنایی ندارند و یا داری نگرش منفی نسبت به حسابداری هستند. همچنین کارلسون و نوئلا (۲۰۲۲، ۱) در سوئد نسبت به عدم

انتخاب رشته حسابداری توسط دانش آموزان هشدار داده و نشان دادند که عوامل رفتاری، هنجاری بر دیدگاه دانش آموزان برای عدم انتخاب رشته حسابداری تأثیرگذار بوده است. به طور خلاصه در پژوهش‌های قبلی در مجموع اهم عوامل مؤثر بر انتخاب (عدم انتخاب) رشته حسابداری در قالب ۱- ویژگی‌های فردی، ۲- عوامل راهنما، ۳- ویژگی‌های رشته، ۴- عوامل محیطی، ۵- ویژگی‌های دانشگاه و ۶- ویژگی‌های تحصیلی، قابل طبقه‌بندی است که به عنوان فرضیه‌های این پژوهش در نظر گرفته شده است.

ارزیابی طرح هدایت تحصیلی نشان می‌دهد که دانشجویان بر اساس استعداد، علاقه، پیشرفت تحصیلی و فرایند صحیح هدایت تحصیلی به رشته‌های مختلف هدایت نشده‌اند. بلکه دانشجویان با نمرات درسی بالاتر به رشته ریاضی-فیزیک، با نمرات متوسط به رشته علوم تجربی و دانشجویان ضعیف‌تر به رشته علوم انسانی هدایت شده‌اند. بنابراین دانش‌آموزانی که تحت یک هدایت و مشاوره مناسب قرار نگرفته‌اند نیاز به مشاوره مؤثرتری دارند و شیوه‌های هدایت تحصیلی دوره متوسطه باید به‌روزرسانی شود و نیازها و استعدادها آن‌ها مورد توجه قرار گیرد (مانسینی ۲، ۲۰۱۱)؛ در این میان برخی رشته‌ها مانند رشته حسابداری کمتر مورد توجه قرار گرفته است. تدوین برنامه‌های مناسب و مؤثر برای بالندگی دانشجویان رشته حسابداری نیازمند پیش‌نیازها و بایسته‌هایی است. یکی از اولین و مهم‌ترین این پیش‌نیازها شناسایی عواملی است که بر انتخاب رشته دانشجویان تأثیر می‌گذارد.

ضرورت اجرای این پژوهش در کنار انجام پژوهش‌های مشابه در گذشته در ایران، به نوآوری‌های آن برمی‌گردد که این نوآوری‌ها به اختصار عبارت‌اند از: اول اینکه مدت‌زمانی طولانی از پژوهش‌های گذشته داخلی می‌گذرد (نظیر دالسی و همکاران، ۱۳۸۹) و دستیابی به طرز نگاه دانشجویان جدید اهمیت دارد، دوم اینکه این پژوهش برخلاف پژوهش‌های گذشته که دانشگاه‌های غیر سراسری و یا ترکیبی از دانشگاه‌های سراسری و غیرسراسری یا محلی مورد مطالعه قرار داده‌اند؛ صرفاً دانشجویان دانشگاه‌های سراسری (دولتی) معتبر کشور را مورد مطالعه قرار داده است، سوم اینکه با بررسی جامعه ادبیات داخل و خارج از کشور کلیه عوامل استخراج گردیده و عوامل جامع‌تری نسبت به پژوهش‌های گذشته داخل کشور مورد بررسی قرار داده است. چهارم در این پژوهش در بخش اول با طرح یک پرسشنامه باز از دانشجویان جدیدالورود خواسته شد که سایر عوامل دیگری که از نظر آن‌ها در انتخاب رشته حسابداری اهمیت داشته است، بیان کنند؛ و بدین طریق عوامل بیشتری استخراج گردید. پنجم اینکه نظر به اینکه دانشجویان جدیدالورود ذهن تاز و دست‌نخورده‌ای دارند و در فاصله زمانی اندکی از پذیرش در رشته حسابداری در دانشگاه مورد پیمایش قرار گرفته‌اند، سایر سوگیری‌های احتمالی ذهنی آن‌ها که در پژوهش‌های قبلی مدنظر قرار نگرفته است، کنترل گردیده است. دلیل این کار این بود که این دانشجویان دارای ذهن تازه‌ای می‌باشند و عوامل

احتمالی بعد از انتخاب رشته نظیر حضور در دانشگاه، آشنایی بیشتر با حرفه حسابداری و غیره روی نگرش آن‌ها تأثیر نگذاشته و نظرات آن‌ها به صورت دست‌نخورده و تازه گردآوری شده است. ششم در این پژوهش تعداد بیشتری از دانشگاه‌های معتبر و تعداد بیشتری از دانشجویان در سطح کشور نسبت به پژوهش‌های گذشته داخلی، مورد نظر سنجی قرار گرفته‌اند. هفتم عوامل مؤثر رتبه‌بندی شد که این موضوع در پژوهش‌های قبلی کمتر مورد توجه قرار گرفته بود.

بنابراین پرسش اصلی این پژوهش عبارت است از: عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری کدام اند و اولویت‌بندی این عوامل چگونه است؟ برای این منظور ابتدا به کمک ادبیات و پیشینه پژوهش عوامل مؤثر استخراج شده‌اند سپس در مرحله اول پژوهش به منظور اعتبار سنجی عوامل استخراج شده مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان و استخراج سایر عوامل بااهمیت از نگاه دانشجویان جدیدالورود، با استفاده از پرسشنامه دانشجویان جدیدالورود یک دانشگاه سراسری مورد پیمایش قرار گرفتند. پس از اعتبار سنجی و استخراج عوامل بیشتر مؤثر بر انتخاب رشته حسابداری توسط دانشجویان جدیدالورود، در بخش دوم پژوهش با استفاده از روش پیمایشی و به کمک پرسشنامه، دانشجویان جدیدالورود حسابداری دانشگاه‌های سراسری معتبر در یک طیف جغرافیایی گسترده در سطح کشور مورد مطالعه قرار گرفتند و عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان جدیدالورود استخراج و اولویت‌بندی شد.

بر همین اساس در بخش بعدی، ادبیات نظری پژوهش و پژوهش‌های پیشین تشریح گردیده است. سپس بر اساس ادبیات و پیشینه پژوهش مبنای فرضیه‌های پژوهش در بخش توسعه فرضیه ارائه شده است. در بخش بعدی به روش‌شناسی پژوهش شامل جامعه و نمونه پژوهش، نحوه اجرای پژوهش، نحوه اندازه‌گیری متغیرها و اعتبار سنجی داده‌ها پرداخته شده است. سپس در بخش پایانی یافته‌های پژوهش در قالب نتایج آزمون فرضیه‌ها، بحث و نتیجه‌گیری، محدودیت‌ها و پیشنهاد برای انجام پژوهش‌های آینده ارائه شده است.

۲- مبانی نظری

در دهه گذشته تعدادی پژوهش در مورد انتخاب رشته دانشجویان حسابداری انجام شده است. بیشتر این مطالعات در کشورهای پیشرفته انجام شده است، به‌عنوان مثال در ایالات متحده آمریکا (آلبرشت و ساک ۳، ۲۰۰۰؛ انگلستان (ماریوت و ماریوت ۴، ۲۰۰۳؛ ۱۳)، نیوزیلند (تان و لاسواد ۵، ۲۰۰۶؛ ۲۳۳) و ایرلند (بیرن و ویلس ۶، ۲۰۰۵؛ ۶). چاپمن (۱۹۷۴؛ ۹) تقریباً از اولین کسانی است که تحقیقات راجع به عوامل مؤثر در انتخاب رشته را آغاز کرده است. مطابق با نظر وی انتخاب رشته تحصیلی با توجه به مجموعه‌ای از ویژگی‌های درونی داوطلب با عوامل بیرونی مرتبط است. در زیر برخی از پژوهش‌هایی که در زمینه انتخاب رشته حسابداری انجام شده است را بررسی می‌کنیم:

آدامز و همکاران (۱۹۹۴) نشان دادند که دانش‌آموزانی که هنجارهای ذهنی نامساعدی نسبت به حسابداری به دلیل نفوذ همکلاسی‌ها و معلمان خود دارند؛ ممکن است وارد حرفه حسابداری شوند؛ یعنی بر اساس افکار و نظرات خود عمل کنند؛ یعنی جنبه‌هایی مثل حقوق و مزایای مناسب، ارتباط یک حرفه با جایگاه و قدرت می‌تواند در تصمیم‌گیری فردی دانش‌آموز مؤثر باشد.

دالسی و همکاران (۲۰۱۳؛ ۱۴۵) در مهرماه ۱۳۸۹ به بررسی تفاوت‌های آماری دانشجویان حسابداری و غیر حسابداری در انتخاب رشته در ایران پرداختند. آن‌ها برای این منظور ۹۷ دانشجوی حسابداری و ۳۰۰ دانشجوی غیر حسابداری را از دانشگاه‌های آزاد و سراسری را مورد پیمایش قرار دادند. آن‌ها ۶ عامل مؤثر (شامل ۲۵ عامل فرعی) بر انتخاب رشته دانشجویان را که شامل ۱- عوامل مالی و شغلی (نظیر درآمد خوب در درازمدت، انعطاف‌پذیری شغلی، در دسترس بودن شغل، امنیت شغلی) ۲- ادراک نسبت به حرفه حسابداری (نظیر حرفه‌ای که با ارقام زیاد سروکار دارد، حرفه‌ای که کسل‌کننده و غیر جذاب است، حرفه‌ای که مستلزم کار زیاد است) ۳- عوامل ذاتی (نظیر استقلال، کار در فضای پویا، فرصت و خلاقیت) ۴- استعداد و مهارت (نظیر استعداد، مهارت و پشتوانه ریاضی، علاقه حقیقی به موضوع) ۵- تأثیر (راهنمایی) دیگران (نظیر تأثیر والدین، معلمان، هم‌رده‌ها و مشاوران شغلی) و ۶- ادراک نسبت به اولین واحدهای درسی دانشگاه (نظیر کسل‌کننده بودن) را مورد مطالعه قرار دادند. آن‌ها نشان دادند که میانگین عامل مالی و شغلی و همچنین عامل تأثیر دیگران در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری به‌طور معناداری نسبت به دانشجویان غیر حسابداری بزرگ‌تر است. استدلال پژوهشگران در تأثیر عوامل مالی و شغلی به تبعیت از الگرای و همکاران (۲۰۰۹؛ ۲) به مواردی نظیر جنگ داخلی و خارجی، تحریم‌های خارجی، نرخ بالای بیکاری، ابهام در مورد برنامه‌های درازمدت دولت، نرخ رشد بالای جمعیت، کمبود مهارت و استعداد، نرخ بالای تورم در ایران استوار بوده است به همین خاطر داوطلبان بیشتر جذب رشته حسابداری شده‌اند. همچنین نرخ عامل مالی و شغلی در دانشجویان مرد حسابداری نسبت به زنان نیز بزرگ‌تر بوده است. در حقیقت در چنین شرایطی برای داوطلبان عامل مالی و شغلی مهم‌ترین عامل در انتخاب رشته گزارش شده است. دومین عامل تأثیرگذار در انتخاب رشته حسابداری تأثیر دیگران بوده است که پژوهشگران مزبور آن را ناشی از بافت جامعه اسلامی ایران، تأثیر جنگ و نوع همبستگی جمعی و ترتیبات سلسه‌مراتبی دانسته‌اند. در سایر عوامل اختلاف معناداری میان دانشجویان حسابداری و غیر حسابداری گزارش نشده است. نکته شایان توجه آن بوده است که سایر عوامل از نظر دانشجویان حسابداری و غیر حسابداری از نظر آماری به‌عنوان عوامل معنادار مؤثر بر انتخاب رشته گزارش نشده‌اند؛ یعنی از نگاه دانشجویان حسابداری و غیر حسابداری، عواملی نظیر عوامل ذاتی، ادراک نسبت به حرفه،

استعداد و مهارت و ادراک نسبت به اولین واحدهای درسی دانشگاهی به‌عنوان عوامل تعیین‌کننده در انتخاب رشته توسط دانشجویان، به‌عنوان عوامل مؤثر در انتخاب رشته، گزارش نشده بود.

امر ۷ (۲۰۱۴؛ ۵۹) با بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته حسابداری در پژوهش خود با عنوان عوامل مؤثر بر انتخاب شغل دانشجویان در حسابداری در دانشگاه نیجریه نشان داد که تأثیر والدین، تمایل به خود، دستمزد بهتر، اعتبار و چشم‌انداز آینده عوامل اصلی تأثیرگذار در انتخاب شغل در میان دانشجویان دانشگاه نیجریه هستند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که خودخواهی و چشم‌انداز آینده تأثیر بسزایی در انتخاب حسابداری در بین گروه مورد مطالعه دارد.

هاسیوا و نوا ۸ (۲۰۱۶؛ ۳۹۳) در پژوهش خود با عنوان نگرش نسلی به عوامل مؤثر بر انتخاب شغل در حسابداری نشان دادند افرادی که حرفه حسابداری را انتخاب می‌کنند، به‌وسیله عواملی همچون خلاقیت، استقلال، محیط رقابتی پویا، امنیت شغلی، فرصت شغلی و دوستان و معلمان تحت تأثیر قرار می‌گیرند. درحالی‌که عواملی همچون کمک به جامعه و خانواده معیارهای مهمی نبودند. آن‌ها آرزو داشتند که خلاقیت و انعطاف‌پذیری بیشتری در محل خود داشته باشند و از امنیت شغلی بیشتری برخوردار باشند.

آلانزی و همکاران ۹ (۲۰۱۶؛ ۱۶۵) در پژوهشی تحت عنوان عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در کشور کویت نشان دادند که فرصت‌های شغلی، اعتبار و علاقه تأثیر مهمی در تصمیم دانشجویان برای انتخاب رشته حسابداری دارد. همچنین نتایج هیچ تأثیری از جنسیت یا نوع تحصیلات دبیرستان بر تصمیم دانشجویان رشته حسابداری نشان نداد. بودن با دوستان، مشاوره با خانواده و مشاوره به‌عنوان کمترین عوامل تأثیرگذار در تصمیم‌گیری دانشجویان شناخته شده‌اند.

رابایاح^{۱۰} (۲۰۱۶؛ ۲۵) در یک بررسی در دانشگاه امارات تحت عنوان پژوهش با عنوان عوامل مؤثر بر انتخاب دانشجویان حسابداری به‌عنوان یک رشته اصلی نشان داد عواملی همچون منافع شخصی، شخصیت، چشم‌انداز شغلی، شهرت دانشگاه و رسانه تأثیر قابل توجهی بر انتخاب رشته دانشجویان ندارد.

فدراسیون حسابداران اروپا در سال ۲۰۱۶ در پیمایش ۷۳۰ نفر از حسابداران در ۲۸ کشور اروپایی، سه دلیل اصلی حسابداران برای انتخاب این حرفه را به شرح جدول زیر گزارش نموده است:

جدول ۱. دلیل اصلی انتخاب حرفه حسابداری توسط حسابداران اروپایی

رتبه	پاسخ	دلیل اول	دلیل دوم	دلیل سوم	جمع
۱	بیشتر وقت خوب شغلی	۱۲۶	۱۵۸	۱۲۴	۴۰۸
۲	علاقه به موضوع	۲۳۲	۸۶	۷۰	۳۳۳
۳	گشودن درهای زیادی به روی من	۸۳	۱۱۶	۱۱۳	۳۱۲
۴	تجربه اولیه خوب در این حوزه	۹۸	۷۴	۶۳	۲۳۵
۵	حرفه‌ای است که دارای ارزش‌های مربوطه است.	۴۴	۵۳	۷۲	۱۶۹
۶	دارای ضوابط حرفه‌ای است.	۲۳	۵۷	۷۱	۱۶۱
۷	دارای مسیر مشخص و ساختاریافته است.	۴۲	۵۵	۶۰	۱۵۷
۸	تعادل میان شغل و زندگی وجود دارد.	۳۳	۳۱	۴۳	۱۰۷
۹	دارای محیط بین‌المللی است.	۱۲	۴۲	۴۹	۱۰۳
۱۰	حس زیادی برای تأمین منافع عمومی وجود دارد	۲۱	۴۴	۳۳	۹۸

ماریناچیو^{۱۱} (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان تأثیر حسابداری دبیرستان بر انتخاب رشته دانشگاه، عملکرد، رضایت و حفظ در دانشگاه نیو همپشایر به این نتیجه رسید که دانش‌آموزانی که حسابداری دبیرستان می‌خوانند، به احتمال زیاد حسابداری را به عنوان یک رشته اصلی انتخاب می‌کنند، همچنین در مدیریت مقدماتی عملکرد بهتری دارند و به احتمال زیاد در این رشته حفظ می‌شوند.

کراوس (۲۰۱۷؛ ۶۲) در پژوهش خود در مورد نسل‌ها، «سنت‌گرایان»، «بیبی بومرها (پرنوزادها یا بومرها)»، «نسل Y» و «نسل X» و نگرش‌های آن‌ها را مورد بررسی قرار داد و نشان داد که این نسل‌ها از حیث درون‌گرایی، برون‌گرایی، نوع‌گرایی و اجتماعی تفاوت‌های اساسی باهم دارند. مثلاً نسل Y اهمیت بیشتری برای جنبه‌های اجتماعی کار قائل هستند. نسل X اهمیت بیشتری برای اعتبار و همچنین ارزش‌های ذاتی کار نسبت به سایر نسل‌ها می‌دهد و نسبت به یادگیری و بهبود مهارت‌های کاری اعتیاد دارند.

یویار و همکاران (۲۰۱۷؛ ۲۹) در رابطه با متغیر باورهای رفتاری مؤثر بر انتخاب/عدم انتخاب رشته حسابداری به این نتیجه رسیدند که ممکن است دانشجویان با باورهای نامطلوب نسبت به حسابداری کماکان رشته حسابداری را انتخاب کنند چراکه ممکن است مجموعه عوامل مثبت حسابداری نسبت به عوامل منفی رشته حسابداری از دیدگاه آن‌ها سنگینی نماید.

انگت و همکاران (۲۰۲۰؛ ۱) در پژوهشی با عنوان انتخاب رشته حسابداری: تأثیر جنسیت، سختی، فرصت‌های شغلی و پدیده خودفریبی (خودویرانگری یا سندرم ایمپاستر: یک پدیده روانی است که در آن افراد نمی‌توانند موفقیت‌هایشان را بپذیرند. برخلاف آنچه شواهد بیرونی نشان می‌دهد که فرد با رقابت و تلاش به موفقیت رسیده، خود فرد تصور می‌کند که لیاقت موفقیت را ندارد و فریب‌کار است. فرد مبتلابه این سندرم، موفقیت خودش را در نتیجه خوش‌شانسی، زمان‌بندی خوب یا فریب دادن دیگران می‌داند و این موضوع که فرد باهوش یا تلاش‌گر است توسط خودش مورد پذیرش قرار نمی‌گیرد) بر انتخاب دانشجویان، موضوع را مورد مطالعه قرار دادند. یافته‌های آن‌ها نشان می‌دهد که کسانی که فرصت‌های شغلی حسابداری

را بیشتر از سایر رشته‌ها ارزیابی می‌کنند با احتمال فراوان رشته حسابداری را انتخاب می‌کنند. افرادی که علائم بیشتری از ایмпاستر دارند نسبت به سایر دانشجویان به احتمال بیشتری رشته حسابداری را انتخاب می‌کنند و نکته جالب آن بود که زنانی که دارای علائم شدیدتری از ایмпاستر هستند و رشته حسابداری را سخت تلقی می‌کردند نسبت به سایر دانشجویان به احتمال بیشتر رشته حسابداری را انتخاب می‌کنند.

آدمولا و همکاران (۲۰۲۱؛ ۱۰۷) در پژوهشی در کشور نیجریه، دانشجویان حسابداری را مورد مطالعه قرار دادند. آنها عوامل مؤثر در انتخاب شغل شامل: مزایای اقتصادی (حقوق زیاد و سایر پاداش‌های مالی)، امنیت شغلی (حفظ شغل در درازمدت)، پیشرفت (امکان ترفیع در موعد مقرر)، جایگاه اجتماعی (شناخته شدن در جامعه)، ماهیت شغل (جذاب بودن یا کسل‌کننده بودن شغل)، رشد شخصی (امکان یادگیری موارد جدید)، استقلال (عاری از محدودیت‌های تحمیلی محل کار)، عزت نفس (شادی و رضایت)، انتخاب پدر و مادر (پدر و مادر برای دانش‌آموز تصمیم می‌گیرند) و تأثیر همسالان و معلمان (دانش آموزان بر اساس دیدگاه همسالان و معلمان تصمیم می‌گیرند)، گزارش دادند.

کارلسون و نوئلا (۲۰۲۲) در پیمایش ۲۲۸ دانش‌آموز سوئدی، عوامل مؤثر بر عدم انتخاب رشته حسابداری را مورد مطالعه قرار دادند. آن‌ها با کاربست نظریه عمل منطقی، اعتقادات و باورهای دانش‌آموزان را که بر نگرش‌ها و هنجارهای ذهنی آن‌ها مؤثر است و باعث می‌شود که رشته حسابداری را انتخاب نکنند را مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها نشان دادند که باورهای رفتاری (عدم نفع شخصی در حسابداری، کسل‌کننده بودن حسابداری، کسل‌کننده بودن حرفه حسابداری، حقوق و مزایای بالاتر سایر مشاغل نسبت به حسابداری) و باورهای هنجاری (تأثیر معلمان و همکلاسی‌ها) بر ذهنیت دانش‌آموزان برای عدم انتخاب رشته حسابداری مؤثر بوده است. پژوهشگران نسبت به این موضوعات به دانشکده‌های حسابداری و حرفه حسابداری در سوئد هشدار داده بودند.

نصر و همکاران (۱۳۸۶؛ ۵) در پژوهش خود با عنوان بررسی ملاک‌های انتخاب رشته داوطلبان ورود به دانشگاه‌های دولتی و مقایسه آن بر مبنای تحصیلات پدر، رشته تحصیلی، سن و دفعات شرکت در آزمون سراسری که در مورد داوطلبان مجاز به انتخاب رشته در سال تحصیلی ۸۱-۸۲ در شهر اصفهان بوده در نتایج خود نشان دادند که مهم‌ترین ملاک‌های ورود به دانشگاه عبارت‌اند از علاقه‌مندی به رشته، امکان ادامه تحصیل و تناسب رشته با توانایی‌های علمی. همچنین، عواملی مانند صرفاً قبول شدن در دانشگاه و انتخاب رشته تحصیلی بر مبنای مشاوره‌های رایانه‌ای برای این افراد کمترین اهمیت را داشته است. اجاقی و طالب‌وند (۱۳۹۴) در پژوهش خود در دانشگاه آزاد واحد دزفول با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری به این نتیجه رسیدند که سطح تحصیلات خانواده، راهنمایی خانواده و

خویشاوندان، نزدیک بودن رشته به رشته آمار و ریاضی و کامپیوتر، تأثیرپذیری از دوستان و همسالان و مدرک‌گرایی با انتخاب رشته ارتباط بسیار زیادی داشته و مشاوره با غیر دوستان، دوری از خانواده و شهر، مشورت با شاغلین رشته، هزینه‌های مالی و شیوه تدریس اساتید ارتباط متوسطی با انتخاب رشته داشته و آگاهی پیش از ورود به دانشگاه و آینده رشته و بازار کار آن تأثیر ضعیفی در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری داشته است. بادآور نهدی و تقی زاده خانقاه (۱۳۹۶؛ ۹۳) در پژوهشی در دانشگاه‌های ایران تحت عنوان عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در دانشگاه‌های ایران در نشان دادند عامل راهنما (۳/۲۴) و انتظارات از حرفه (۳/۸۶) بالاتر از حد متوسط ویژگی‌های شخصی (۲/۸۶) و عامل درک (۲/۷۵) کمتر از حد متوسط در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری تأثیر داشته است. همچنین در نتایج آزمون فریدمن و همچنین مجموعه اعداد فازی مثلی به ترتیب عامل انتظارات از حرفه و راهنما به‌عنوان معیارهای مهم در انتخاب رشته حسابداری و سپس عامل ویژگی‌های شخصی و در نهایت عامل درک اولویت آخر می‌باشد. این پژوهش در مورد دانشجویان کارشناسی دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی، علامه طباطبایی، دانشگاه شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز و فردوسی مشهد در سال ۱۳۹۶ انجام گرفته است.

توسعه فرضیه‌ها

بسیاری از پژوهش‌ها به‌منظور تعیین عوامل تأثیرگذار که ممکن است تصمیم دانشجویان را برای انتخاب کردن رشته تحت تأثیر قرار دهد، انجام گرفته است. در بین تمامی رشته‌ها، تصمیم دانشجویان برای رشته حسابداری یکی از اولویت‌های اصلی پژوهشگران است. بسیاری از محققان بر درک دانش آموزان در مورد حرفه و رشته حسابداری تمرکز نموده‌اند. این پژوهش‌ها بر روی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی دانشجویان جدیدالورود تمرکز دارد. در بخش اول و در پاسخ به پرسش اول پژوهش که عبارت است از «عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان جدیدالورود حسابداری کدام است» فرضیه‌های پژوهش به‌صورت زیر بیان می‌شود:

۱. ویژگی‌های فردی

پژوهش‌های قبلی تلاش نموده‌اند تا ارتباط بین ویژگی‌های فردی و انتخاب رشته را در انتخاب رشته تعیین کنند. اکثر پژوهشگران رابطه معناداری را بین ویژگی‌های فردی و انتخاب رشته حسابداری گزارش نموده‌اند. هاسیوا و نووا^۷ (۲۰۱۶؛ ۳۹۳) در پژوهش خود با عنوان نگرش نسلی به عوامل مؤثر بر انتخاب شغل در حسابداری نشان دادند افرادی که حرفه حسابداری را انتخاب می‌کنند، به‌وسیله عواملی همچون خلاقیت و استقلال تحت تأثیر قرار می‌گیرند. دانشجویان آرزو داشتند که خلاقیت و انعطاف‌پذیری بیشتری در محل خود داشته

باشند. رابایاح^۸ (۲۰۱۶؛ ۲۵) در یک بررسی در دانشگاه امارات نشان داد عواملی همچون منافع شخصی و شخصیت تأثیر قابل توجهی بر انتخاب رشته دانشجویان ندارد. نصر و همکاران (۱۳۸۶؛ ۵) در پژوهش خود نشان دادند که مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر انتخاب رشته عبارت می‌باشد از علاقه‌مند بودن به رشته و متناسب بودن رشته با توانایی‌های علمی. آلانزی و همکاران^۹ (۲۰۱۶؛ ۱۶۵) در پژوهشی تحت عنوان عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در کشور کویت نشان دادند که علاقه تأثیر مهمی در تصمیم دانشجویان برای انتخاب رشته حسابداری دارد. امر^{۱۰} (۲۰۱۴؛ ۵۹) با بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته حسابداری در دانشگاه نیجریه نشان داد که تمایل به خود از عوامل اصلی تأثیرگذار در انتخاب شغل می‌باشد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که خودخواهی تأثیر بسزایی در انتخاب حسابداری در بین گروه مورد مطالعه دارد. دالسی و همکاران (۲۰۱۳؛ ۱۴۵) نشان دادند که از نگاه دانشجویان حسابداری و غیر حسابداری، عواملی نظیر عوامل ذاتی، ادراک نسبت به حرفه، استعداد و مهارت به عنوان عوامل تعیین‌کننده در انتخاب رشته توسط دانشجویان، به عنوان عوامل مؤثر در انتخاب رشته، گزارش نشده بود؛ بنابراین طبق پژوهش‌های قبلی فرضیه اول به شرح ذیل مطرح می‌شود:

فرضیه اول: از نظر دانشجویان جدیدالورود، عوامل ویژگی‌های فردی بر انتخاب رشته حسابداری در کشور تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

۲. عوامل راهنما

در یک فرآیند تصمیم‌گیری، دانش آموزان ممکن است به وسیله والدین، مشاورین، دوستان و آشنایان و معلمان تحت تأثیر قرار گیرند. بر این اساس پژوهش‌های زیادی برای ارزیابی نمودن این موضوع که آیا عوامل راهنما در انتخاب رشته حسابداری دانشجویان مؤثرند یا نه انجام گرفته است. نتایج این پژوهش‌ها یافته‌های متفاوتی را نشان می‌دهد. برخی پژوهش‌ها نشان‌دهنده تأثیر عوامل راهنما در روند انتخاب رشته بوده درحالی‌که برخی پژوهش‌ها نتایج متضادی را گزارش داده‌اند. بادآور نهدی و تقی زاده خانقاه (۱۳۹۶؛ ۹۳) نشان دادند عامل راهنما بالاتر از حد متوسط در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری تأثیر داشته است. هاسیوا و نووا (۲۰۱۶؛ ۳۹۳) نیز در نتایج پژوهش نشان دادند افرادی که حرفه حسابداری را انتخاب می‌کنند، به وسیله عواملی همچون دوستان و معلمان تحت تأثیر قرار می‌گیرند. درحالی‌که عواملی همچون کمک به جامعه و خانواده معیارهای مهمی نبودند. آلانزی و همکاران (۲۰۱۶؛ ۱۶۵) در پژوهشی تحت عنوان عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در کشور کویت نشان دادند بودن با دوستان، مشاوره با خانواده و مشاوره به عنوان کمترین عوامل تأثیرگذار در تصمیم‌گیری دانشجویان شناخته شده‌اند.

اجاقی و طالب وند (۱۳۹۴؛ ۱) در پژوهش خود در دانشگاه آزاد واحد دزفول در نتایج خود گزارش می‌کنند که میزان تحصیلات خانواده، راهنمایی آن‌ها و خویشاوندان، تأثیرپذیری از دوستان و همسالان با انتخاب رشته حسابداری ارتباط بسیار نزدیکی داشته و همچنین مشورت با غیر دوستان، مشورت نمودن با شاغلین رشته، ارتباط متوسطی با انتخاب رشته داشته است. امر (۲۰۱۴؛ ۵۹) با بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته حسابداری در دانشگاه نیجریه نشان داد که تأثیر والدین عامل اصلی تأثیرگذار در انتخاب شغل در میان دانشجویان دانشگاه نیجریه می‌باشد. دالسی و همکاران (۲۰۱۳؛ ۱۴۵) دومین عامل تأثیرگذار در انتخاب رشته حسابداری را تأثیر دیگران بیان کرده‌اند که پژوهشگران مزبور آن را ناشی از بافت جامعه اسلامی ایران، تأثیر جنگ و نوع همبستگی جمعی و ترتیبات سلسه‌مراتبی دانسته‌اند. کارلسون و نوئلا (۲۰۲۲) نشان دادند که باورهای هنجاری (تأثیر معلمان و همکلاسی‌ها) بر ذهنیت دانش آموزان برای عدم انتخاب رشته حسابداری توسط دانش آموزان مؤثر بوده است. بر اساس مطالعات قبلی فرضیه دوم به شرح ذیل تدوین می‌شود:

فرضیه دوم: از نظر دانشجویان جدیدالورود، عوامل راهنما بر انتخاب رشته حسابداری در کشور تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

۳. ویژگی‌های رشته

از آنجایی که دانشجویان یک‌بار تصمیم به انتخاب رشته تحصیلی می‌گیرند، بنابراین، آن‌ها نیاز دارند تا درباره آینده خود از جمله مسیر حرفه و دستمزدی که دریافت خواهند نمود، فکر کنند؛ بنابراین، تجزیه و تحلیل مطالعات قبلی بدون بررسی دقیق ویژگی‌های رشته نمی‌تواند کامل باشد. یافته‌ها از مطالعات پیشین (ماریناچیو، ۲۰۱۷؛ هاسیوا و نووا، ۲۰۱۶؛ نصر و همکاران، ۱۳۸۶؛ آلانزی و همکاران، ۲۰۱۶؛ امر، ۲۰۱۴؛ دالسی و همکاران، ۲۰۱۳؛ انگت و همکاران، ۲۰۲۰) سازگار با ویژگی‌های رشته و انتخاب رشته هستند. ماریناچیو^{۱۱} (۲۰۱۷؛ ۲۵۳) در پژوهشی با عنوان تأثیر حسابداری دبیرستان بر انتخاب رشته دانشگاه، عملکرد، رضایت و حفظ در دانشگاه نیو همپشایر به این نتیجه رسید که دانش‌آموزانی که حسابداری دبیرستان می‌خوانند، به احتمال زیاد حسابداری را به عنوان یک رشته اصلی انتخاب می‌کنند، همچنین در مدیریت مقدماتی عملکرد بهتری دارند و به احتمال زیاد در این رشته حفظ می‌شوند. هاسیوا و نووا (۲۰۱۶؛ ۳۹۳) در نتایج خود نشان دادند افرادی که حرفه حسابداری را انتخاب می‌کنند، به وسیله عواملی همچون محیط رقابتی پویا، امنیت شغلی، فرصت شغلی تحت تأثیر قرار می‌گیرند. آن‌ها آرزو داشتند که خلاقیت و انعطاف‌پذیری بیشتری در محل خود داشته باشند و از امنیت شغلی بیشتری برخوردار باشند. رابایاخ (۲۰۱۶؛ ۲۵) در یک بررسی در دانشگاه امارات نشان داد عامل چشم‌انداز شغلی تأثیر قابل توجهی بر انتخاب رشته دانشجویان ندارد.

نصر و همکاران (۱۳۸۶؛ ۵) در پژوهش خود نشان دادند که یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر انتخاب رشته امکان ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر می‌باشد.

آلتزری و همکاران (۲۰۱۶؛ ۱۶۵) در پژوهشی تحت عنوان عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در کشور کویت نشان دادند که فرصت‌های شغلی و اعتبار تأثیر مهمی در تصمیم دانشجویان برای انتخاب رشته حسابداری دارد. اجاقی و طالب وند (۱۳۹۴؛ ۱) در نتایج خود متوجه شدند نزدیک بودن رشته به رشته آمار و ریاضی و نیز کامپیوتر با انتخاب رشته حسابداری ارتباط بسیار نزدیک داشته و آگاهی پیش از ورود به دانشگاه و آینده رشته و بازار کار آن تأثیر ضعیفی در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری داشته است.

امر (۲۰۱۴؛ ۵۹) با بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته حسابداری در پژوهش خود نشان داد که دستمزد بهتر، اعتبار و چشم‌انداز آینده از عوامل اصلی تأثیرگذار در انتخاب شغل هستند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که چشم‌انداز آینده تأثیر بسزایی در انتخاب حسابداری در بین گروه مورد مطالعه دارد. دالسی و همکاران (۲۰۱۳؛ ۱۴۵) در نتایج خود نشان دادند که میانگین عامل مالی و شغلی در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری به‌طور معناداری نسبت به دانشجویان غیر حسابداری بزرگ‌تر است. یافته‌های انگت و همکاران (۲۰۲۰؛ ۱) نشان می‌دهد که کسانی که فرصت‌های شغلی حسابداری را بیشتر از سایر رشته‌ها ارزیابی می‌کنند با احتمال فراوان رشته حسابداری را انتخاب می‌کنند. کارلسون و نوئلا (۲۰۲۲) نشان دادند که باورهای رفتاری (عدم نفع شخصی در حسابداری، کسل‌کننده بودن حسابداری، کسل‌کننده بودن حرفه حسابداری، حقوق و مزایای بالاتر سایر مشاغل نسبت به حسابداری) بر عدم انتخاب رشته حسابداری توسط دانش‌آموزان مؤثر بوده است؛ بنابراین طبق پژوهش‌های قبلی فرضیه سوم به شرح ذیل مطرح می‌شود:

فرضیه سوم: از نظر دانشجویان جدیدالورود، عوامل ویژگی‌های رشته بر انتخاب رشته حسابداری در کشور تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

۴. عوامل محیطی

یکی از عوامل بسیار مهم در پیشرفت تحصیلی و کسب موفقیت‌های درسی، وجود وضعیت اقتصادی مطلوب و همچنین داشتن رفاه و امکانات مادی است. دانش‌آموزانی که در خانواده‌های کم‌بضاعت مشغول به تحصیل هستند، تمایل دارند که هر چه سریع‌تر وارد بازار کار بشوند و به حقوق مادی دست پیدا کنند. عوامل فرهنگی جامعه نیز، در جهت‌گیری تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر است. مثلاً برخی از کشورها ممکن است به تحصیل و ارتقای سطح علمی افراد، اهمیت بسیاری قائل باشند و در جهت آن برنامه‌ریزی‌های بلندمدت زیادی را ترتیب بدهند، درحالی‌که در جوامع دیگر اشتغال پردرآمد بیشتر از ارتقای سطح علمی اهمیت داشته باشد. اجاقی و طالب وند (۱۳۹۴؛ ۱) در پژوهش خود در دانشگاه آزاد واحد دزفول با عنوان

بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری نشان دادند مدرک‌گرایی با انتخاب رشته حسابداری ارتباط بسیار نزدیک داشته است. همچنین رابایاح (۲۰۱۶؛ ۲۵) در یک بررسی در دانشگاه امارات تحت عنوان پژوهش با عنوان عوامل مؤثر بر انتخاب دانشجویان حسابداری به‌عنوان یک رشته اصلی نشان داد عامل رسانه تأثیر قابل توجهی بر انتخاب رشته دانشجویان ندارد. بر این اساس طبق مطالعات قبلی فرضیه چهارم به شرح ذیل مطرح می‌شود:

فرضیه چهارم: از نظر دانشجویان جدیدالورود، عوامل محیطی بر انتخاب رشته حسابداری در کشور تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

۵. ویژگی‌های دانشگاه

یکی از عوامل تأثیرگذار در نحوه چیدمان رشته‌ها در انتخاب رشته، رتبه‌بندی دانشگاه‌ها بر اساس خروجی‌های مؤسسات معتبر است. مؤسسات رتبه‌بندی دانشگاه‌ها معیارهای متفاوت و گسترده‌ای از جمله تعداد هیئت‌علمی، حجم مقالات تولیدشده، دانشجویان بین‌المللی، مساحت دانشگاه، امکانات آن و ... را مدنظر قرار می‌دهند. تحقیق درباره سطح دانشگاه‌ها، کیفیت هیئت‌علمی، امکانات و جو حاکم بر آن‌ها از طریق دانشجویان هر دانشگاه بسیار حائز اهمیت است. همچنین بعضی دانشگاه‌ها در محافل خارجی دارای چهره‌ای شناخته‌شده‌تر هستند. اجاقي و طالب وند (۱۳۹۴؛ ۱) در پژوهشی در نتایج خود نشان شدند که دور بودن از خانواده و شهر و هزینه‌های مالی ارتباط متوسطی با انتخاب رشته داشته است. رابایاح (۲۰۱۶؛ ۲۵) نیز در یک بررسی در دانشگاه امارات نشان داد عامل شهرت دانشگاه تأثیر قابل توجهی بر انتخاب رشته دانشجویان ندارد؛ بنابراین طبق پژوهش‌های قبلی فرضیه پنجم به شرح ذیل مطرح می‌شود:

فرضیه پنجم: از نظر دانشجویان جدیدالورود، عوامل ویژگی‌های دانشگاه بر انتخاب رشته حسابداری در کشور تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

۶. ویژگی‌های تحصیلی

دوره‌های اولیه حسابداری می‌تواند به‌عنوان مهم‌ترین عامل مؤثر در انتخاب رشته به دانشجویان کمک کرده تا تصمیم خود را پس از مطالعه در رشته حسابداری اتخاذ نمایند. اینکه آنان این رشته را انتخاب کنند یا نه تا حد زیادی به این موضوع که درک آن‌ها در مورد آشنایی با حسابداری چگونه است دارد. بر این اساس حائز اهمیت است که دوره‌هایی جهت آشنایی دانشجویان با حسابداری طراحی تا دانشجویان رشته با استعداد و علاقه به این رشته جذب گردند. ماریناچيو (۲۰۱۷؛ ۲۵۳) در پژوهش خود ب به این نتیجه رسید که دانش‌آموزانی که حسابداری دبیرستان می‌خوانند، به احتمال زیاد حسابداری را به‌عنوان یک رشته اصلی انتخاب می‌کنند و در مدیریت مقدماتی عملکرد بهتری دارند و به احتمال زیاد در این رشته حفظ

می‌شوند. آلانزی و همکاران (۲۰۱۶؛ ۱۶۵) در مطالعه خود در کشور کویت متوجه شدند نتایج هیچ تأثیری از جنسیت یا نوع تحصیلات دبیرستان بر تصمیم دانشجویان رشته حسابداری نشان نمی‌دهد. اجاچی و طالب وند (۱۳۹۴؛ ۱) نشان دادند نحوه تدریس اساتید ارتباط متوسطی با انتخاب رشته داشته و آگاهی پیش از ورود به دانشگاه تأثیر ضعیفی در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری داشته است. دالسی و همکاران (۲۰۱۳؛ ۱۴۵) بیان می‌کنند که از نگاه دانشجویان حسابداری و غیر حسابداری، عواملی نظیر عوامل ذاتی، ادراک نسبت به حرفه و ادراک نسبت به اولین واحدهای درسی دانشگاهی به‌عنوان عوامل تعیین‌کننده در انتخاب رشته توسط دانشجویان، به‌عنوان عوامل مؤثر در انتخاب رشته، گزارش نشده بود؛ بنابراین طبق پژوهش‌های قبلی فرضیه ششم به شرح ذیل بیان می‌شود:

فرضیه ششم: از نظر دانشجویان جدیدالورود، عوامل ویژگی‌های تحصیلی بر انتخاب رشته حسابداری در کشور تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

همان‌طور که در بررسی پیشینه مشاهده گردید، بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته حسابداری در خارج از کشور به‌طور نسبتاً مطلوبی انجام گرفته و در ابتدا این عوامل شناسایی و سپس نسبت به بررسی آن در کشورهای مختلف انجام گرفته است؛ اما همه‌ی پژوهش‌هایی که در حوزه بررسی عوامل مؤثر در انتخاب رشته حسابداری در ایران انجام گرفته است که صرفاً برخی از عوامل مزبور استخراج شده است. بر اساس مطالعات قبلی که در بالا به آن‌ها اشاره شده، عوامل مؤثر در انتخاب رشته در طبقات «ویژگی‌های فردی»، «عوامل راهنما»، «ویژگی‌های رشته»، «عوامل محیطی»، «ویژگی‌های دانشگاه» و «ویژگی‌های تحصیلی» به‌عنوان عوامل مؤثر در انتخاب رشته برشمرده شده‌اند. با عنایت به این مؤلفه‌ها و استخراج مؤلفه‌های زیرمجموعه آن‌ها به کمک پرسشنامه اولیه، حدس محققان آن است که عوامل مزبور با عنایت به ادبیات و پیشینه تجربی، به‌عنوان عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان جدیدالورود حسابداری، مؤثر می‌باشند. لذا بر این اساس در بخش اول و در پاسخ به پرسش اول پژوهش که عبارت است از «عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان جدیدالورود حسابداری کدام است» فرضیه‌های پژوهش به‌صورت بالا بیان گردید.

در بخش دوم، به‌عنوان پاسخ به پرسش دوم پژوهش که عبارت است از «کدام یک از عوامل تأثیر بیشتری در انتخاب رشته دارند؟» با عنایت به آنکه این موضوع قبلاً کمتر مورد پژوهش قرار گرفته و از طرف این عوامل متغیر هستند بنابراین فرضیه‌ای تدوین نشده و پرسش مزبور به کمک آزمون‌های آماری، مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۳- روش‌شناسی

نمونه و ابزار گردآوری داده‌ها

بخش اول پژوهش

با توجه به نوآوری پژوهش، در این قسمت با استفاده از ادبیات و پیشینه تحقیق عوامل مؤثر در انتخاب رشته استخراج گردیده و سپس پرسشنامه اولیه برای اعتبار سنجی عوامل مؤثر شناسایی شده قبلی همراه با یک پرسش با پاسخ باز برای شناسایی عوامل مؤثر جدید طراحی گردید و پس از بررسی اعتبار پرسشنامه، بر اساس نمونه‌گیری در دسترس در اختیار ۳۶ نفر از دانشجویان پذیرفته شده در رشته حسابداری دوره کارشناسی شهید بهشتی در سال ۱۳۹۹ قرار گرفت. پس از بررسی داده‌های گردآوری شده به‌عنوان پاسخ به پرسش باز چند عامل تأثیرگذار در انتخاب رشته حسابداری استخراج شد و به سایر عوامل اضافه شد. این پرسشنامه در تابستان ۱۴۰۰ توزیع گردید.

بخش دوم پژوهش

در این بخش جامعه آماری شامل ۶۳۵ دانشجوی پذیرفته شده در دوره کارشناسی رشته حسابداری (که از دفترچه‌ی راهنمای انتخاب رشته سال تحصیلی ۱۳۹۹ سازمان سنجش آموزش کشور استخراج گردید) در سال تحصیلی ۱۳۹۹ در دانشگاه‌های اصفهان، امام خمینی (ره) قزوین، تهران، خلیج فارس بوشهر، خوارزمی تهران، زنجان، سیستان و بلوچستان، شهید باهنر کرمان، شهید بهشتی تهران، شیراز، علامه طباطبایی تهران، یزد و دانشگاه‌های آزاد واحد تهران غرب و ورامین بود. پرسشنامه تهیه شده در این بخش آزمون شده است تا با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته شود. لازم به ذکر است که اطلاعات بخش اول پژوهش (نتایج حاصل از پرسشنامه ۳۶ نفر) در بخش دوم وارد نشده و در تحلیل نهایی مدنظر قرار نگرفته است. همچنین پرسشنامه استفاده شده در این بخش پرسشنامه پنج گزینه‌ای لیکرت می‌باشد. این پرسشنامه در پاییز ۱۴۰۰ توزیع گردید.

به این دلیل که جامعه آماری از تحقیقات پیشین غنی‌تر باشد و همچنین در صورت امکان از دانشگاه‌های بزرگ و مطرح در سراسر کشور استفاده گردد تا معرف کل جامعه باشد، دانشگاه‌های فوق انتخاب گردیده‌اند. به منظور برآورد حجم نمونه مناسب از فرمول تعیین حجم نمونه کوکران (ویلیام کوکران، ۱۹۳۱)^{۱۲} با مقدار خطای ۰,۰۵ استفاده گردید که تعداد ۲۳۹ نفر به دست آمد. سپس با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبی اقدام به انتخاب افراد نمونه گردید.

$$n = \frac{Nz^2 pq}{Nd^2 + z^2 pq}$$

$$n = \frac{635 \times 3.8416 \times 0.5 \times 0.5}{635 \times 0.05^2 + 3.8416 \times 0.5 \times 0.5} = 239.356$$

در این پژوهش با توجه به اولویت بخش اول، ابتدا نتایج حاصل از پرسشنامه این بخش مورد تحلیل قرار می‌گیرند. سپس با استفاده از روش مقایسه کردن و پرسش مداوم در این مورد که این داده‌ها با چه مفهومی مشابهت بیشتری دارند؟ به این داده‌ها عناوین مفهومی دریافت می‌گردد. در این بخش داده‌های حاصل از تجربیات دانشجویان از طریق پرسشنامه جمع‌آوری شده است و در قالب یک سؤال تحت عنوان «به نظر شما چه عواملی در انتخاب رشته دانشجویان رشته حسابداری مؤثر هستند؟» درآمده است. پرسشنامه اولیه پژوهش بر اساس ادبیات تحقیق و مطالعات پیشین و همچنین نظرات چند نفر از خبرگان تهیه گردیده است. این پرسشنامه از ۲۵ پرسش بسته و یک پرسش با پاسخ باز تشکیل شده است. پس از بررسی داده‌ها در قسمت سؤال با پاسخ باز، ۸ نفر از پاسخ‌دهندگان به چند عامل تأثیرگذار در انتخاب رشته حسابداری اشاره کردند که پس از بررسی و برچسب زدن مفاهیم استخراج گردید که این موارد شامل: ۱-ارتباط با مردم ۲-توانایی فرد ۴-اقتصاد کشور ۴-مدرک‌گرایی ۵- دولت ۶-کنکور سراسری. پرسشنامه شماره ۲ نیز از مشخصات فردی و تحصیلی و ۴۰ پرسش در مورد عوامل تشکیل شده است. تعداد پرسشنامه‌های توزیع شده در بخش اول ۹۱ عدد می‌باشد که از میان آن‌ها ۳۶ مورد برگشت داده شد. همچنین تعداد پرسشنامه‌های توزیع شده در بخش دوم ۴۴۹ عدد بوده که از بین آن‌ها ۲۳۹ مورد برگشت داده‌اند. سایر اطلاعات مربوط به پرسشنامه از طریق جدول ۲ قابل مشاهده است. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه بوده که از طریق سایت پرسلاين^{۱۳} الکترونیکی شده و ابتدا از طریق ایمیل به اساتید عضو هیئت علمی دانشگاه‌های مورد پژوهش ارسال گردید. همچنین از طریق کانال‌های ارتباطی نظیر شبکه‌های اجتماعی و همچنین گروه‌های دانشگاهی پرسشنامه در اختیار دانشجویان قرار گرفت. همچنین پیگیری‌های لازم برای گردآوری به تعداد کافی پرسشنامه از طریق مراجعه به دانشگاه‌ها، پیگیری از طریق ایمیل، تلفنی از اساتید و کانال‌های ارتباطی انجام گرفت.

جدول ۲. اطلاعات پرسشنامه

پرسشنامه	تعداد پرسشنامه‌های توزیع شده	تعداد پرسشنامه‌های برگشت داده شده	تعداد پرسشنامه‌های قابل استفاده	نرخ برگشت پرسشنامه‌ها	نرخ برگشت پرسشنامه‌ها	توزیع پرسشنامه	میانگین زمان پاسخ	نرخ پاسخ‌دهی
پرسشنامه شماره ۱	۹۱	۳۶	۳۶	۴۰٪	۹۴٪	سایر، ۶٪ شبکه‌های اجتماعی	۴:۲۷	۵۶٪
پرسشنامه شماره ۲	۴۴۹	۲۳۹	۲۳۹	۵۴٪	۹۲٪	سایر، ۸٪ شبکه‌های اجتماعی	۴:۲۸	۷۱٪

روایی و پایایی پرسشنامه

روایی پرسشنامه توسط دو معیار روایی صوری و روایی همگرا و روایی واگرا بررسی شد که روایی صوری با توجه به نظر اساتید انجام گرفت. برای بررسی روایی همگرا از شاخص متوسط واریانس استخراج شده (AVE) و برای بررسی روایی همگرا از روشن فورنل لارکر استفاده گردید. شاخص فورنل لارکر به بررسی مقدار رابطه یک سازه با شاخص‌هایش در

مقایسه رابطه آن سازه با سایر سازه‌ها می‌پردازد. به‌صورتی که روایی و اگرایی قابل قبول یک مدل، نشان‌دهنده آن است که هر سازه در یک مدل، تعامل زیادتري با شاخص‌های خود داشته تا با سازه‌های دیگر. در روش PLS برای بررسی روایی همگرا از معیار میانگین واریانس استخراج‌شده^{۱۴} (AVE) و پایایی ترکیبی (CR) استفاده می‌شود. AVE میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود را نشان می‌دهد؛ که هر چه این همبستگی بیشتر باشد، برازش نیز بیشتر است (بارکلای^{۱۵} و همکاران، ۱۹۹۵). پایایی پرسشنامه نیز از طریق آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی بررسی شد که مقدار آن‌ها باید بالای ۰.۷ باشد که با توجه به مقادیر به‌دست‌آمده نشان از پایایی ابزار اندازه‌گیری است.

جدول ۳. شاخص فورنل لارکر جهت بررسی شاخص روایی تشخیصی یا واگرا

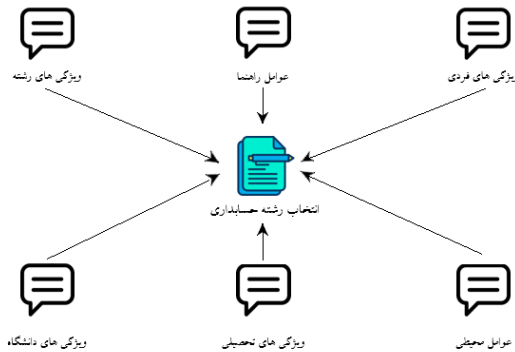
متغیرها	انتخاب رشته حسابداری	عوامل محیطی	ویژگی‌های تحصیلی	ویژگی‌های دانشگاه	ویژگی‌های رشته	ویژگی‌های فردی
	۰.۷۳۰					
عوامل راهنما	۰.۲۹۹	۰.۶۶۸				
عوامل محیطی	۰.۳۱۸	۰.۳۴۰	۰.۴۸۲			
ویژگی‌های تحصیلی	۰.۴۰۵	۰.۶۲۳	۰.۴۳۳	۰.۶۳۵		
ویژگی‌های دانشگاه	۰.۲۰۳	۰.۱۷۴	۰.۰۷۸	۰.۲۶۲	۰.۵۹۰	
ویژگی‌های رشته	۰.۴۵۱	۰.۳۴۹	۰.۳۳۲	۰.۴۳۷	۰.۲۵۶	۰.۵۴۷
ویژگی‌های فردی	۰.۵۵۵	۰.۴۲۲	۰.۳۲۴	۰.۴۴۱	۰.۲۱۹	۰.۴۷۳

معیار فورنل و لارکر اشاره به این مسئله دارد که ریشه دوم مقادیر واریانس شرح داده‌شده (AVE) هر سازه، بزرگ‌تر از مقادیر همبستگی آن سازه با سازه‌های دیگر باشد، مقادیر موجود در روی قطر اصلی ماتریس، باید از کلیه مقادیر موجود در ستون مربوطه بزرگ‌تر باشد.

جدول ۴. مقدار شاخص روایی همگرا (AVE) و پایایی و آلفای کرونباخ برای متغیرهای مدل

نام متغیر	آلفای کرونباخ	CR	AVE	سنجش	وضعیت
ویژگی‌های فردی	۰.۸۱۳	۰.۹۳۲	۰.۷۹۲	CR>AVE	تائید همگرایی
ویژگی‌های رشته	۰.۸۹	۰.۸۷۱	۰.۵۳۱	CR>AVE	تائید همگرایی
ویژگی‌های دانشگاه	۰.۹۰۲	۰.۹۲۴	۰.۷۶۳	CR>AVE	تائید همگرایی
ویژگی‌های تحصیلی	۰.۹۱۲	۰.۹۳۲	۰.۷۷۳	CR>AVE	تائید همگرایی
عوامل محیطی	۰.۸۱۴	۰.۹۳۲	۰.۷۹۱	CR>AVE	تائید همگرایی
انتخاب رشته حسابداری	۰.۸۳۳	۰.۸۲۸	۰.۸۱۹	CR>AVE	تائید همگرایی
عوامل راهنما	۰.۷۳۷	۰.۷۲۱	۰.۷۸۷	CR>AVE	تائید همگرایی

مدل پژوهش و نحوه عملیاتی کردن متغیرها

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

به کمک فرا تحلیل پرسشنامه‌ی اولیه، عواملی که در ادامه ذکر می‌شود استخراج و در نرم‌افزار اکسل با کدهای یکسان وارد گردید و نهایتاً مفاهیم به اشباع رسید و مفهوم جدید به آن‌ها اضافه نشد. جدول ۳ مفهوم بندی و مقوله‌بندی بخش اول پژوهش را نشان می‌دهد. مقوله ویژگی‌های فردی (۷ سؤال) شامل درون‌گرا بودن، خلاقیت و نوآوری، استقلال، نگرش و سطح آرزوهای فرد، تناسب با توانایی‌های فرد، درک از حرفه و محتوای دروس، منافع می‌باشد. مقوله عوامل راهنما (۶ سؤال) شامل مؤلفه‌های اساتید و معلمان، خانواده و دوستان و خویشاوندان، مشاوره با شاغلین رشته، مربیان و مشاوران تحصیلی، شخصیت‌های مذهبی، الگوی زندگی می‌باشد. مقوله ویژگی‌های رشته (۱۱ سؤال) شامل عوامل مالی و درآمد، آینده و پیشرفت شغلی، چشم‌انداز و فرصت‌های شغلی، موقعیت اجتماعی و اعتبار، محیط رقابتی پویا، امنیت شغلی، امکان ادامه تحصیل، ارتباط با مردم، خدمت به جامعه، انعطاف‌پذیری در شغل و آبرومند بودن می‌باشد. مقوله عوامل محیطی (۵ سؤال) شامل عوامل اقتصادی، رسانه‌ها و مطبوعات، دولت، مدرک‌گرایی و چالش تبدیل شدن به عضو حرفه‌ای می‌باشد. مقوله ویژگی‌های دانشگاه (۴ سؤال) شامل هزینه تحصیل، محل زندگی و بومی بودن و شهرت دانشگاه می‌باشد. مقوله ویژگی‌های تحصیلی (۳ سؤال) شامل دانش قبلی در حسابداری، شیوه تدریس اساتید و آموزش، عملکرد تحصیلی و کنکور سراسری و مقوله انتخاب رشته حسابداری (متغیر وابسته تحقیق) (۳ سؤال) شامل علاقه‌مندی به رشته، ادامه دادن رشته و راضی بودن از رشته می‌باشد.

جدول ۵. مفهوم بندی و مقوله بندی

ردیف	متغیرهای پژوهش	کد	عوامل شناسایی شده تأثیرگذار
۱		VF1	درون‌گرا بودن
۲		VF2	خلاقیت و نوآوری
۳		VF3	استقلال
۴	ویژگی‌های فردی	VF4	نگرش و سطح آرزوهای فرد
۵		VF5	تناسب با توانایی‌های فرد
۶		VF6	درک از حرفه و محتوای درس
۷		VF7	منافع شخصی
۸		AR1	اساتید و معلمان
۹		AR2	خانواده و دوستان و خویشاوندان
۱۰	عوامل راهنما	AR3	مشاوره با شاغلین رشته
۱۱		AR4	مربیان و مشاوران تحصیلی
۱۲		AR5	شخصیت‌های مذهبی
۱۳		AR6	الگوی زندگی
۱۴		VR1	عوامل مالی و درآمد
۱۵		VR2	آینده و پیشرفت شغلی
۱۶		VR3	چشم‌انداز و فرصت‌های شغلی
۱۷		VR4	موقعیت اجتماعی و اعتبار
۱۸		VR5	محیط رقابتی بویا
۱۹	ویژگی‌های رشته	VR6	امنیت شغلی
۲۰		VR7	امکان ادامه تحصیل
۲۱		VR8	ارتباط با مردم
۲۲		VR9	خدمت به جامعه
۲۳		VR10	انعطاف‌پذیری در شغل
۲۴		VR11	آبرومندی
۲۵		AM1	عوامل اقتصادی
۲۶		AM2	رسانه‌ها و مطبوعات
۲۷	عوامل محیطی	AM3	دولت
۲۸		AM4	مدرک‌گرایی
۲۹		AM5	چالش تبدیل‌شدن به عضو حرفه‌ای
۳۰		VD1	هزینه تحصیل
۳۱	ویژگی‌های دانشگاه	VD2	محل زندگی و بومی بودن
۳۲		VD3	شهرت دانشگاه
۳۳		VT1	دانش قبلی در حسابداری
۳۴	ویژگی‌های تحصیلی	VT2	شیوه تدریس اساتید و آموزش
۳۵		VT3	عملکرد تحصیلی
۳۶		VT4	کنکور سراسری
۳۷		ET1	علاقه‌مندی به رشته
۳۸	انتخاب رشته حسابداری	ET2	ادامه دادن رشته
۳۹		ET3	راضی بودن از رشته

۴- یافته‌ها

آمار توصیفی

آمار توصیفی مربوط به ویژگی‌های جمعیت پژوهش در قسمت پرسشنامه شماره (۱) در جدول زیر ارائه شده است. همان‌طور که در جدول زیر مشاهده می‌شود تمامی افراد پاسخ‌دهنده به پرسشنامه شماره (۱) در رشته حسابداری تحصیل و جنسیت ۵۶٪ از پاسخ‌دهندگان مرد و

۴۴٪ زن می‌باشد. همچنین ۱۰۰٪ پاسخ‌دهندگان از دانشگاه شهید بهشتی می‌باشند؛ و نیز بیشتر پاسخ‌دهندگان در بازه سنی ۱۹ سال قرار داشته‌اند. از طرفی ۹۴٪ پاسخ‌دهندگان مجرد بوده و ۶۴٪ از پاسخ‌دهندگان بومی شهر تحصیل خود می‌باشند. اطلاعات مربوط به سایر ویژگی‌ها را در جدول ذیل مشاهده می‌کنید:

جدول ۶. آمار توصیفی مربوط به پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه شماره (۱)

ویژگی	طبقات	فراوانی	درصد
رشته تحصیلی	حسابداری	۳۶	۱۰۰
	شهید بهشتی	۳۶	۱۰۰
جنسیت	مرد	۲۰	۵۶
	زن	۱۶	۴۴
سن	۱۸ سال	۳	۸
	۱۹ سال	۲۰	۵۶
	۲۰ سال	۷	۱۹
	۲۱ سال	۲	۵
	۲۴ سال	۱	۳
	۲۷ سال	۱	۳
	۲۸ سال و بالاتر	۲	۵
وضعیت تأهل	مجرد	۳۴	۹۴
	متأهل	۲	۶
	بله	۲۳	۶۴
بومی	خیر	۱۳	۳۶

آمار توصیفی مربوط به ویژگی‌های جمعیت‌شناسی پژوهش در قسمت پرسشنامه شماره (۲) در جدول زیر ارائه شده است. همان‌طور که در جدول زیر مشاهده می‌شود همگی پاسخ‌دهندگان نمونه آماری این پژوهش را دانشجویان رشته حسابداری ورودی سال ۱۳۹۹ تشکیل داده‌اند. همچنین ۱۲٫۵٪ از پاسخ‌دهندگان از دانشگاه شهید بهشتی تهران بوده‌اند. جنسیت ۴۶٪ از پاسخ‌دهندگان مرد و ۵۴٪ زن می‌باشند. بیشتر پاسخ‌دهندگان در بازه سنی بین ۱۸ تا ۱۹ سال قرار داشته‌اند. از طرفی ۷۱٫۵٪ از پاسخ‌دهندگان در رشته حسابداری شاغل نمی‌باشند. اطلاعات مربوط به سایر ویژگی‌ها را در جدول ذیل مشاهده می‌کنید:

جدول ۷. آمار توصیفی مربوط به پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه شماره (۲)

ویژگی	طبقات	فراوانی	درصد
رشته تحصیلی	حسابداری	۲۳۹	۱۰۰
	آزاد	۲۰	۸٫۴
	اصفهان	۱۵	۶٫۳
	امام خمینی (ره)	۱۸	۷٫۵
	تهران	۱۹	۷٫۹
	خلیج فارس بوشهر	۱۲	۵
	خوارزمی تهران	۲۰	۸٫۴
	زنجان	۲۹	۱۲٫۱
	سیستان و بلوچستان	۱۴	۵٫۸
	شهید باهنر کرمان	۱۵	۶٫۳
دانشگاه	شهید بهشتی تهران	۳۰	۱۲٫۵
	شیراز	۲۱	۸٫۸

ویژگی	طبقات	فراوانی	درصد
جنسیت	علامه طباطبایی تهران	۱۲	۵,۱
	یزد	۱۴	۵,۹
	مرد	۱۱۰	۴۶
	زن	۱۲۹	۵۴
	۱۸ سال	۳۰	۱۲
	۱۹ سال	۳۹	۱۶
	۲۰ سال	۳۹	۱۶
	۲۱ سال	۲۲	۹
	۲۲ سال	۳۰	۱۲
	۲۳ سال	۲۱	۹
سن	۲۴ سال	۱۲	۵
	۲۵ سال	۸	۳
	۲۶ سال	۲	۰,۸
	۲۷ سال	۱	۰,۴
	۲۸ سال و بالاتر	۳۵	۱۴
	بله	۶۸	۲۸,۵
	خیر	۱۷۱	۷۱,۵
	شاغل بودن در رشته		

جدول ۸. آماره‌های توصیفی شاخص‌های پرسشنامه

آماره	انتخاب رشته	ویژگی‌های فردی	ویژگی‌های دانشگاه	ویژگی‌های تحصیلی	ویژگی‌های رشته	عوامل محیطی	عوامل راهنما
میانگین	۳,۵۷	۳,۹۷	۳,۴۲	۳,۱۰	۳,۹۸	۳,۰۳	۳,۰۶
انحراف معیار	۱,۴۳۶	۱,۱۴۲	۱,۴۰۷	۱,۵۳۷	۱,۱۰۰	۱,۴۰۲	۱,۵۶۴
چولگی	-۰,۶۱۳	-۰,۰۹۰۴۳۴	-۰,۴۰۷	-۰,۱۲۲	-۰,۹۱۱۲	-۰,۰۲۴۵۲	-۰,۰۸۴۴۵
کشدگی	-۰,۹۷۷	-۰,۰۱۶۸۵	-۱,۱۰۳	-۱,۴۴۲	۰,۱۳۸۱۷	-۱,۲۰۹۱	-۱,۵۰۲

با توجه به جدول فوق ملاحظه می‌شود میانگین پاسخ افراد برای متغیرهای ویژگی‌های فردی، ویژگی‌های دانشگاه، ویژگی‌های تحصیلی، ویژگی‌های رشته، عوامل محیطی، عوامل راهنما و انتخاب رشته حسابداری به ترتیب برابر ۳,۹۷، ۳,۴۲، ۳,۱۰، ۳,۹۸، ۳,۰۳، ۳,۰۶ و ۳,۵۷ است. متغیر ویژگی‌های رشته بالاترین اهمیت را از دید استفاده‌کنندگان دارد. بیشترین انحراف معیار مربوط به متغیر عوامل راهنما (۱,۵۶۴) است که این موضوع بیانگر پراکندگی بیشتر داده‌های مربوط به سؤال‌های متغیر موردنظر است.

بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها

ابتدا به منظور آزمون نرمال بودن از آزمون کولموگروف اسمیرنوف^{۱۶} استفاده گردید. از جمله پیش‌شرط‌های استفاده از آزمون‌های پارامتری مشخص شدن وضعیت نرمال بودن مؤلفه‌های پژوهش است. در صورتی که مؤلفه‌ها نرمال باشند از آزمون‌های آماری پارامتری و در صورتی که مؤلفه‌های ما غیر نرمال باشند از آزمون‌های نا پارامتری استفاده می‌کنیم. در صورتی که مقدار آماره ارائه شده توسط این آزمون بیشتر از ۰,۰۵ باشد، فرض صفر آماری مبنی بر نرمال بودن توزیع متغیر موردبررسی با اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته می‌شود. پس در این آزمون فرض‌های زیر بررسی می‌شوند:

H_0 : توزیع داده‌های مربوط به هر یک از متغیرها نرمال است.

H_1 : توزیع داده‌های مربوط به هر یک از متغیرها نرمال نیست.

جدول ۹. آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای نرمال بودن داده‌ها

متغیرها	تعداد	Sig	نتیجه آزمون
ویژگی‌های فردی	۲۳۹	۰,۰۳	نرمال نیست
عوامل راهنما	۲۳۹	۰,۰۲	نرمال نیست
ویژگی رشته	۲۳۹	۰,۰۰۰	نرمال نیست
عوامل محیطی	۲۳۹	۰,۰۰۰	نرمال نیست
ویژگی دانشگاه	۲۳۹	۰,۰۰۰	نرمال نیست
ویژگی تحصیلی	۲۳۹	۰,۰۰۰	نرمال نیست
انتخاب رشته حسابداری	۲۳۹	۰,۰۰۰	نرمال نیست

بر اساس خروجی‌های آزمون کولموگروف اسمیرنوف که در جدول بالا نشان داده شده است، سطح معنی‌داری آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای تمام متغیرها از مقدار آلفای ۰,۰۵ بزرگ‌تر نبوده و لذا موجب عدم رد فرضیه H_1 و رد فرضیه H_0 می‌شود. از همین رو از آزمون‌های نا پارامتری و از نرم‌افزار PLS بهره‌مند می‌گردد.

شاخص KMO و آزمون بارتلت

شاخصی از کفایت نمونه‌گیری است که کوچک بودن همبستگی جزئی بین متغیرها را بررسی می‌کند و از این طریق مشخص می‌کند که آیا واریانس متغیرهای پژوهش، تحت تأثیر واریانس مشترک برخی از عامل‌های پنهانی و اساسی است یا خیر. این شاخص در بازه زمانی صفر تا یک قرار دارد. اگر مقدار شاخص نزدیک به یک باشد، داده‌های موردنظر (اندازه نمونه) برای تحلیل عاملی مناسب هستند و گرنه (معمولاً کمتر از ۰,۶) نتایج تحلیل مناسب نیست. اگر ماتریس بین متغیرها، ماتریس یک‌ه باشد، امکان شناسایی عامل‌های جدید، بر اساس همبستگی متغیرها با یکدیگر وجود ندارد و زمانی که ماتریس همبستگی بین متغیرها واحد نباشد، در این صورت ارتباط معناداری بین متغیرها با یکدیگر وجود دارد و امکان شناسایی عامل‌های جدید بر اساس همبستگی متغیرها وجود دارد. اگر سطح معناداری آزمون بارتلت کوچک‌تر از ۵ درصد باشد تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار مناسب است؛ زیرا فرض یک‌ه بودن ماتریس همبستگی رد می‌شود (مؤمنی و قیومی، ۱۳۹۴).

جدول ۱۰. شاخص KMO and Bartlett

اندازه‌گیری کفایت نمونه‌گیری	۰,۶۹۲
کای اسکوتر تقریبی	۲۲۷,۴۷۰
درجه آزادی	۱۵
سطح معناداری (Sig)	۰,۰۰۰

در جدول ۸ با توجه به مقدار Sig که کمتر از ۰,۰۵ است نشان می‌دهد تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار مدل عاملی مناسب است و فرض شناخته شده بودن ماتریس همبستگی رد می‌شود؛ و با توجه به مقدار KMO (۰,۶۹۲) که از ۰,۶ بالاتر است، تعداد نمونه برای تحلیل عاملی کافی است.

آزمون فریدمن

آزمون فریدمن یک آزمون نا پارامتری است که برای مقایسه سه یا بیش از سه گروه وابسته که حداقل در سطح رتبه‌ای اندازه‌گیری می‌شوند، مورد استفاده قرار می‌گیرد. این آزمون می‌تواند در مورد داده‌های پیوسته (فاصله‌ای یا نسبی) نیز به کار برده می‌شود، اما در هنگام محاسبه این داده‌ها نیز رتبه‌بندی آن‌ها مدنظر قرار می‌گیرد. در این بخش آزمون فریدمن را برای رتبه‌بندی حوزه‌ها انجام داده‌ایم تا مشخص شود کدام یک از حوزه‌ها مهم‌ترین حوزه‌ی تأثیرگذار بر انتخاب رشته دانشجویان رشته حسابداری در کشور به شمار می‌رود و همچنین آن‌ها را اولویت‌بندی نماییم. در آخر می‌خواهیم ببینیم در بین ۶ مؤلفه مذکور، کدام مؤلفه مؤثرتری در انتخاب رشته حسابداری می‌باشد و کدام یک چندان مهم نیست. در واقع می‌خواهیم این مؤلفه‌ها را رتبه‌بندی نماییم.

جدول ۱۱. آزمون فریدمن بین عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان رشته حسابداری

مؤلفه‌ها	میانگین رتبه‌ها	اولویت‌بندی مؤلفه‌ها
ویژگی‌های رشته	۵,۹۸	۱
ویژگی‌های فردی	۴,۹۲	۲
عوامل راهنما	۳,۵۳	۳
عوامل محیطی	۲,۹۴	۴
ویژگی‌های تحصیلی	۲,۰۸	۵
ویژگی‌های دانشگاه	۱,۵۵	۶
کای - اسکوتز: ۹۸۶,۰۳۱	درجه آزادی: ۵	سطح معناداری (Sig): ۰,۰۰۰

همان‌طور که در جدول بالا مشاهده می‌شود، مقدار Sig برابر صفر است. بنابراین بین این مؤلفه‌ها اختلاف معنی‌داری وجود دارد و می‌توان آن‌ها را رتبه‌بندی نمود. این رتبه‌بندی نیز بر اساس مقدار میانگین رتبه‌ها انجام می‌شود. چنانچه در این جدول مشهود است ویژگی‌های رشته به‌عنوان مهم‌ترین مؤلفه‌ی تأثیرگذار بر انتخاب رشته دانشجویان رشته حسابداری به شمار می‌رود. همچنین مؤلفه‌های ویژگی‌های فردی، عوامل راهنما، عوامل محیطی، و ویژگی تحصیلی ویژگی‌های دانشگاه در اولویت‌های بعدی قرار می‌گیرند.

جدول ۱۲. رتبه‌بندی شاخص‌ها بر اساس آزمون فریدمن

شاخص‌ها	رتبه	شاخص‌ها	رتبه	شاخص‌ها	رتبه
آبرومندی	۱	محتوای دروس	۱۳	عملکرد تحصیلی	۲۵
امکان ادامه تحصیل	۲	خدمت به جامعه	۱۴	محل زندگی و بومی بودن	۲۶
استقلال	۳	محیط رقابتی بویا	۱۵	مدرک‌گرایی	۲۷

۲۸	عوامل اقتصادی	۱۶	خلاقیات و نوآوری	۴	شهرت دانشگاه
۲۹	مشورت با شاغلین رشته	۱۷	درون‌گرا بودن	۵	چالش تبدیل شدن به عضو حرفه‌ای
۳۰	هزینه تحصیل	۱۸	امنیت شغلی	۶	آرمان‌گرا بودن
۳۱	شیوه تدریس اساتید و آموزش	۱۹	انعطاف‌پذیری در شغل	۷	آینده و پیشرفت شغلی
۳۲	اساتید و معلمان	۲۰	ارتباط با مردم	۸	دانش قبلی در حسابداری
۳۳	رسانه‌ها و مطبوعات	۲۱	منافع شخصی	۹	موقعیت اجتماعی و اعتبار
۳۴	مربیان و مشاوران تحصیلی	۲۲	الگوی زندگی	۱۰	چشم‌انداز و فرصت‌های شغلی
۳۵	کنکور سراسری	۲۳	خانواده و آشنایان	۱۱	تناسب با توانایی‌های فرد
۳۶	دولت	۲۴	شخصیت‌های مذهبی	۱۲	درآمد مالی

نتایج آزمون فرضیه‌ها

نیکویی برازش مدل پژوهش، مدل کلی شامل هر دو بخش اندازه‌گیری و ساختاری می‌شود و با تأیید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل کامل می‌شود. معیار نیکویی برازش مربوط به بخش کلی مدل‌های معادلات ساختاری است. بدین معنی که توسط این معیار محقق می‌تواند پس از بررسی برازش بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل کلی پژوهش خود، برازش بخش کلی را نیز کنترل نماید. مقادیر مشترکی در فرمول نیکویی برازش از میانگین مجذور بارهای عاملی هر متغیر به دست می‌آید. نیکویی برازش با محاسبه میانگین هندسی میانگین اشتراک و میانگین ضریب تعیین تعدیل‌شده (R^2) به دست می‌آید که مقداری بین صفر تا یک دارد و هرچه که به یک نزدیک‌تر باشد برازش مدل مناسب‌تر است. همچنین، برخی از محققین بیان کرده‌اند که مدل با برازش خوب مقداری بالاتر از ۰,۳۶ و مدل با برازش متوسط مقداری بین ۰,۱۹ تا ۰,۳۶ دارد. در جدول زیر مقادیر Communalities و R^2 خروجی نرم‌افزار نشان داده شده است. این معیار از طریق فرمول زیر محاسبه می‌گردد:

$$GOF = \sqrt{\overline{communalities} \times R^2}$$

Communalities از میانگین مقادیر اشتراکی متغیرهای پنهان پژوهش به دست می‌آید.

جدول ۱۳. میزان Communalities و R^2 متغیرهای پژوهش

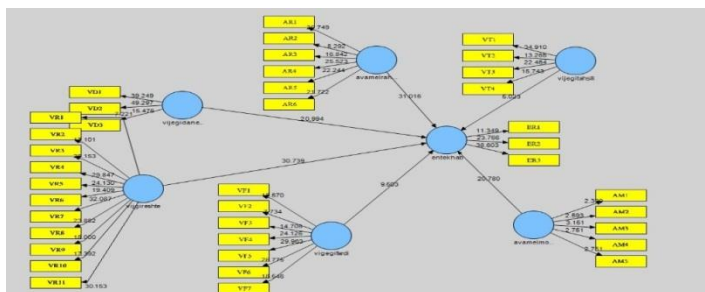
متغیرهای مکنون	Communalities	R^2
انتخاب رشته حسابداری	۰,۸۳	۰,۲۲

جدول ۱۴. نتایج برازش مدل کلی

مدل	Communalities	R^2	GOF
مدل تحقیق	۰,۸۱	۰,۶۶	۰,۷۳

با توجه به مقدار به دست آمده برای GOF برازش قوی تأیید می‌شود. به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش حاضر از روش معادلات ساختاری و نرم‌افزار PLS استفاده شده است که نتایج آن در شکل‌های (۳) و (۴) نشان داده شده است.

عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان جدیدالورود رشته حسابداری/۱۷۷

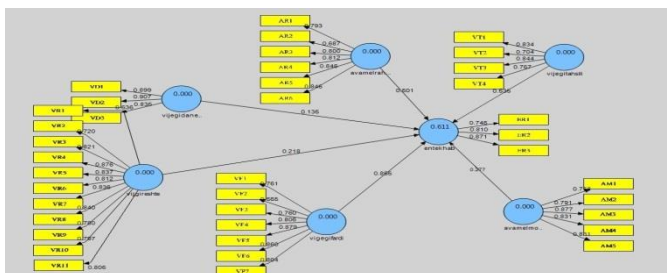

شکل ۲. ضرایب رگرسیونی استاندارد مدل پژوهش

شکل ۳. مقادیر t-Statistics مدل پژوهش

جدول ۱۵. خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌ها

رتبه	نتیجه آزمون فرضیه صفر	آزمون	T-Statistic	Path Coefficients	فرضیه‌ها
۱	رد H_0	Path $0.1 < \text{Coefficients}$ $1.96 < \text{T-Statistic}$	۹,۵۰۳	۰,۸۸۵	عوامل ویژگی‌های فردی بر انتخاب رشته حسابداری در کشور تأثیر دارد.

۲	رد H_0	Path $0.1 < \text{Coefficients}$ $1.96 < \text{T-Statistic}$	۵,۰۲۳	۰,۵۳۵	عوامل ویژگی‌های تحصیلی مؤثر بر انتخاب رشته حسابداری در کشور تأثیر دارد.
۳	رد H_0	Path $0.1 < \text{Coefficients}$ $1.96 < \text{T-Statistic}$	۳۱,۰۱۶	۰,۵۰۱	عوامل راهنما بر انتخاب رشته حسابداری در کشور تأثیر دارد.
۴	رد H_0	Path	۲۰,۷۸۰	۰,۲۷۷	عوامل محیطی بر انتخاب رشته

رتبه	نتیجه آزمون فرضیه صفر	آزمون	T-Statistic	Path Coefficients	فرضیه‌ها
		Coefficients 0.1 T-Statistic 1.96			حسابداری در کشور تأثیر دارد.
۵	H ₀ رد	Coefficients 0.1 T-Statistic 1.96	۳۰.۷۳۹	۰.۲۱۸	عوامل ویژگی‌های رشته بر انتخاب رشته حسابداری در کشور تأثیر دارد.
۶	H ₀ رد	Coefficients 0.1 T-Statistic 1.96	۲۰.۹۹۴	۰.۱۳۵	عوامل ویژگی‌های دانشگاه بر انتخاب رشته حسابداری در کشور تأثیر دارد.

با توجه به اینکه در نرم‌افزار اسمارت پی ال اس از مقدار آماره تی برای بررسی معنی‌دار بودن ضرایب استفاده می‌شود و این مقدار برای خطای ۰.۰۵ عدد ۱.۹۶ است برای بررسی معنی‌داری از مقایسه آماره تی روابط با عدد مفروض فوق استفاده می‌نماید. به طوری که اگر مقدار آماره تی از مقدار ۱.۹۶ بیشتر باشد، رابطه نشان داده شده معنی‌دار است. با توجه به شکل (۳) و (۴) ضرایب رگرسیونی استاندارد شده همه‌ی متغیرهای پژوهش بالای ۰.۱ است و همچنین مقدار آماره تی ضرایب بیشتر از ۱.۹۶ بوده و نشان از معنی‌دار بودن این ضرایب در سطح خطای ۵ درصد است. لذا همه‌ی فرضیه‌های صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شوند و به عبارت ساده فرضیه‌های مقابل که فرضیه‌های پژوهش هستند، رد نمی‌شوند.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش، شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر در انتخاب رشته حسابداری از دیدگاه دانشجویان جدیدالورود پذیرفته شده در دوره‌ی کارشناسی سال تحصیلی ۱۳۹۹ در رشته‌ی حسابداری بود. با توجه به نتایج به دست آمده ویژگی‌های رشته مهم‌ترین عامل مؤثر بر انتخاب رشته عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در کشور می‌باشد. در مطالعات قبلی همچون کارلسون و نوئلا (۲۰۲۲)، آدمولان و همکاران (۲۰۲۱؛ ۱۰۷)، مطالعات انگت و همکاران (۲۰۲۰؛ ۵۳)، فدراسیون حسابداران اروپا (۲۰۱۶؛ ۱)، آلانزی و همکاران (۲۰۱۶؛ ۱۶۵)، دالسی و همکاران (۲۰۱۳؛ ۱۴۵)، علی و تینگی (۲۰۱۳؛ ۲۵)، آیوانگ و ساندرز (۱۹۹۷؛ ۱۳)، نصر و همکاران (۱۳۸۶؛ ۱۰۹)، هاسیوا و نوا (۲۰۱۶؛ ۳۹۳)، نلسون و همکاران (۲۰۰۲؛ ۲۶۹)، اینمن و همکاران (۱۹۹۷؛ ۲۹)، آدامز و همکاران (۱۹۹۴؛ ۲)، لائو و سیمونز (۱۹۹۷؛ ۳۹) و مائولیدین و همکاران (۲۰۰۰؛ ۱۴۲) نیز به اهمیت آن اشاره شده است. همچنین نتایج اولویت‌بندی زیرمعیارهای این مؤلفه نشان داد که به ترتیب زیر معیارهای آبرومندی، امکان ادامه تحصیل، آینده و پیشرفت شغلی، چشم‌انداز و فرصت‌های شغلی، موقعیت اجتماعی و اعتبار، خدمت به جامعه، عوامل مالی و درآمد، محیط رقابتی پویا، امنیت شغلی، انعطاف‌پذیری در شغل و ارتباط با مردم به ترتیب در اولویت‌های اول تا یازدهم قرار دارند. تحلیل ساده مؤلفه‌های این عامل نشان می‌دهد که عمدتاً این مؤلفه‌ها به مسائل مالی و شغلی

مربوط می‌شود و می‌تواند به مواردی از قبیل نرخ بالای تورم، نرخ بیکاری و نظایر آن در ایران مربوط شود.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، ویژگی‌های فردی در اولویت دوم عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در کشور قرار گرفته است. در مطالعات قبلی همچون مطالعات هاسیوا و نوا (۲۰۱۶؛ ۳۹۳)، هارنو وینساح (۲۰۱۷؛ ۵۹)، آنیس و هانافی (۲۰۱۵؛ ۵۲)، مائولدین و همکاران (۲۰۰۰؛ ۱۴۲)، ولک و کاتز (۱۹۹۴؛ ۲۶۹)، تان و لاسواد (۲۰۰۶؛ ۱۶۷)، بادآور نهندی و تقی زاده خانقاه (۱۳۹۶؛ ۹۳) نیز به اهمیت آن اشاره گردیده است. همچنین نتایج اولویت‌بندی زیر معیارهای این مؤلفه نشان می‌دهد که زیر معیار استقلال در اولویت اول و سپس نگرش و سطح آرزوهای فرد، تناسب با توانایی‌های فرد، درک از حرفه و محتوای دروس، درون‌گرا بودن، خلاقیت و نوآوری و منافع شخصی در اولویت‌های دوم تا هفتم قرار دارند. مهم‌ترین عامل ویژگی‌های فردی در انتخاب رشته دانشجویان رشته حسابداری در کشور «استقلال» است. استقلال در فرهنگ لغوی به معنی کار خود را انجام دادن بدون مداخله کسی دیگر می‌باشد. دانشجویان مورد مطالعه در این پژوهش، عنوان کردند که مایل‌اند استقلال در انتخاب رشته تحصیلی خود داشته باشند. هرچند که بر اساس این نتایج درک از حرفه و محتوای دروس، درون‌گرا بودن و خلاقیت و نوآوری و منافع شخصی در اولویت‌های آخر قرار دارند اما این عوامل می‌تواند ملاک مناسبی برای پیش‌بینی موفقیت تحصیلی دانشجویان باشد.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، عوامل راهنما در اولویت سوم عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در کشور قرار گرفته است. در مطالعات قبلی همچون مطالعات، دالسی و همکاران (۲۰۱۳؛ ۱۴۵) تان و لاسواد (۲۰۰۶؛ ۱۶۷)، اجاقی و طالب وند (۱۳۹۴؛ ۱)، آلانزی و همکاران (۲۰۱۶؛ ۱۶۵)، بادآور نهندی و تقی زاده خانقاه (۱۳۹۶؛ ۹۳)، آنیس و هانافی (۲۰۱۵؛ ۵۲) نیز به اهمیت آن اشاره گردیده است. همچنین نتایج اولویت‌بندی زیر معیارهای این مؤلفه نشان می‌دهد که زیر معیار الگوی زندگی در اولویت اول سپس زیر معیارهای شخصیت‌های مذهبی، خانواده و دوستان و خویشاوندان، مشاوره با شاغلین رشته و مربیان و مشاوران تحصیلی در اولویت‌های دوم تا پنجم قرار دارند. در تحقیق حاضر به نظر می‌رسد الگوی زندگی مانند وجود فردی مهم در زندگی فرد، استاد حسابداری یا آشنا به حسابداری و یا فردی موفق در این زمینه و همچنین شخصیت‌های مذهبی تا حدودی می‌تواند مؤثر در انتخاب رشته حسابداری باشد اما این افراد خدمات زیادی را نمی‌توانند در اختیار دانشجویان قرار دهند. «خانواده» نیز نقش چندانی مؤثری در انتخاب رشته حسابداری توسط دانشجویان نداشت. احتمالاً امروزه به دلیل فرزند سالاری، نقش خود فرزند در انتخاب رشته بیشتر است.

طبق نتایج به‌دست‌آمده، عوامل محیطی در اولویت چهارم عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در کشور قرار گرفته است. در مطالعات قبلی همچون مطالعات اجاقی و

طالب وند (۱۳۹۴؛ ۱)، ساگهارا و بلوند (۲۰۰۹؛ ۲۵۵)، عنایتی نوین فر و همکاران (۱۳۹۱؛ ۱۴۵) نیز به اهمیت آن اشاره گردیده است. همچنین نتایج اولویت‌بندی زیر معیارهای این مؤلفه نشان می‌دهد که زیر معیار چالش تبدیل‌شدن به عضو حرفه‌ای در اولویت اول سپس زیر معیارهای مدرک‌گرایی، عوامل اقتصادی، رسانه‌ها و مطبوعات و دولت در اولویت‌های دوم تا پنجم قرار دارند. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، مهم‌ترین عامل محیطی در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در کشور، «چالش تبدیل‌شدن به عضو حرفه‌ای» است. افراد زیادی در جامعه هستند که به انجام امور حسابداری علاقه‌مند هستند اما برای شروع یادگیری دچار سردرگمی و تردید هستند و نهایتاً از این کار منصرف می‌شوند؛ بهترین توصیه برای یک حسابدار تازه‌کار این است که با آگاهی بر نقاط ضعف و قوت خود، در جهت کاهش و رفع نواقص خود، نسبت به آموزش مهارت‌های کاربردی حسابداری در یک مرکز تخصصی تربیت نیروی کار حسابداری اقدام نماید. بر اساس یافته‌های پژوهش به نظر می‌رسد رسانه‌ها و مطبوعات و دولت نقش چندانی در انتخاب رشته حسابداری ندارند.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، ویژگی‌های تحصیلی در اولویت پنجم عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در کشور قرار گرفته است. در مطالعات قبلی همچون مطالعات ماریناچیو (۲۰۱۷؛ ۳۵۳)، تانگ و سنگ (۲۰۱۶؛ ۲۳۱)، گریگر و اوگیی (۲۰۰۰؛ ۶۳)، مائولیدین و همکاران (۲۰۰۰؛ ۱۴۲)، پائولیلو و استس (۱۹۸۲؛ ۷۸۵)، آنیس و هانافی (۲۰۱۵؛ ۵۲) نیز به اهمیت آن اشاره گردیده است. همچنین نتایج اولویت‌بندی زیر معیارهای این مؤلفه نشان می‌دهد که زیرمعیار شیوه تدریس اساتید و آموزش در اولویت اول قرار دارد و سپس بعدازآن زیر معیارهای عملکرد تحصیلی، دانش قبلی در حسابداری و کنکور سراسری در اولویت‌های دوم تا چهارم قرار دارند.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، ویژگی‌های دانشگاه در اولویت ششم عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در کشور قرار گرفته است. در مطالعات قبلی همچون مطالعات تانگ و سنگ (۲۰۱۶؛ ۲۳۱) نیز به اهمیت آن اشاره گردیده است. همچنین نتایج اولویت‌بندی زیرمعیارهای این مؤلفه نشان می‌دهد که زیر معیار شهرت دانشگاه در اولویت اول سپس زیر معیارهای محل زندگی و بومی بودن و هزینه تحصیل در اولویت دوم و سوم قرار دارند. یکی از عوامل مؤثر مهم در انتخاب رشته دانشجویان رشته حسابداری «شهرت دانشگاه» است. «هزینه تحصیل» اولویت آخر مؤثر نشانگر این موضوع می‌باشد که هزینه تحصیل تأثیر چندانی بر انتخاب رشته آنان نداشته است.

خلاصه نتایج آن است که در عوامل دوازده گانه برتر مؤثر بر انتخاب رشته عمدتاً عوامل مالی و شغلی (نظیر آبرومندی، آینده و پیشرفت شغلی، موقعیت اجتماعی و اعتبار، درآمد مالی) به چشم می‌خورد. به عبارت ساده‌تر با عنایت به شرایط اقتصادی ایران، می‌توان این‌گونه

استنباط کرد که مسائل مالی و شغلی به عنوان عوامل مهم در انتخاب رشته دانشجویان حسابداری تلقی می شود و عواملی که خاص یک حرفه است، نظیر وظیفه خدمت به جامعه، ارتباط با مردم در اولویت های پایین تری قرار گرفته اند؛ این یافته ها با یافته های گنجی و همکاران (۱۴۰۰) که عوامل مؤثر بر خروج حساب رسان مورد مطالعه قرار داده بود، همخوانی دارد. نکته قابل توجه دیگر آن است که مشابه پژوهش های گذشته (دالسی و همکاران، ۲۰۱۳؛ ۱۴۵)، از نظر دانشجویان جدیدالورود، استعداد، مهارت، خلاقیت و نوآوری که به عنوان معیارهای صلاحیت و خبرگی تلقی می شوند که در آیین رفتار حرفه ای به عنوان اصول بنیادی حرفه حسابداری به آن اشاره شده است، در درجه های اولویت پایین تری در انتخاب رشته حسابداری، قرار گرفته است؛ بنابراین به مجامع حرفه ای و سایر دست اندرکاران حسابداری توصیه می شود اقدامات لازم به منظور معرفی مناسب حرفه حسابداری به عمل آورند تا این موضوع منجر به افزایش جذابیت بیشتر حرفه و متعاقباً امکان جذب استعداد (استعدادهای متناسب با نیازهای حرفه) که امروزه یکی از چالش های حرفه حسابداری تلقی می شود، گردد. برای اجرای پژوهش های بیشتر در آینده در این حوزه، پیشنهادهای زیر ارائه می گردد:

- با عنایت به آنکه به احتمال فراوان با گذشت زمان و تغییر نسل علائق و سلیق دستخوش تغییر می شود، این پژوهش در دوره های آینده نیز اجرا گردد.
- به منظور کنترل سایر شرایط، به صورت گروه های قابل مقایسه این عوامل میان دانشجویان حسابداری و غیر حسابداری مورد پژوهش قرار گیرد و نتایج آن ارائه گردد.
- عوامل استخراج شده به عنوان عوامل مؤثر در انتخاب رشته، در میان افراد حرفه ای حسابداری مورد پژوهش قرار گیرد تا مشخص شود که آیا بعد از فارغ التحصیلی و اشتغال به کار و فعالیت چندساله در حرفه، آیا این عوامل دستخوش تغییر شده اند یا خیر.
- یکی از دیگر از مواردی که می توان در پژوهش های آینده مدنظر قرارداد، تأثیر نوع نسل های مختلف در انتخاب رشته حسابداری و تجزیه و تحلیل بین نسلی در این باره است. همچنین هر پژوهشی با محدودیت هایی روبه رو می باشد که این پژوهش نیز از این قاعده مستثنا نیست. برخی از محدودیت های پژوهش جاری عبارت است از اینکه مشابه تمام پژوهش های پیمایشی، واقعیت ممکن است منطبق با نظرات گردآوری شده تطبیق کامل نداشته باشد، علی رغم تلاش های صورت گرفته برای کنترل این موضوعات نظیر محرمانه ماندن پاسخ ها، عدم پرسش موارد مبهم، عدم طرح پرسش های مستقیم، عدم طرح پرسش های حساسیت برانگیز و سایر کنترل های صورت گرفته در طراحی پرسشنامه که در بخش های پیشین تشریح شده اند، لیکن کنترل کامل انحرافات احتمالی امکان ناپذیر است. با عنایت به محدودیت های گفته شده، در تعمیم یافته ها، احتیاط کافی باید صورت گیرد.

یادداشت ها

1. Icek Ajzen	9. Alanezi, F. S. Alfraih, M. M. Haddad, A.E.
2. Mancini.	10. Rababah. A
3. Albrecht, W.S. and Sack, R.J	11. Gregory T. Marinaccio
4. Marriott, P & Marriott.	12. William Cochran
5. Tan, L. M. & Laswad, F.	13. https://porsline.ir/
6. Byrne, M & Willis .	14. Average variance extracted
7. Umar. I.	15. Barclay
8. Hsiao, H. Nova, S. P.	16. Kolmogorov-Smirnov

کتابنامه

اجاقی، محمدامین؛ طالب وند، مسلم، (۱۳۹۴). بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری، شرکت علمی پژوهشی و مشاوره‌ای آینده‌ساز، استان مازندران، ساری، ۳۰ خرداد ۱۳۹۴.

علی عنایتی نوین فر، کمال درانی، نوروز علی کرمدوست (۱۳۹۱). بررسی مقایسه‌ای عوامل مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی دانشجویان دانشکده‌های فنی و مهندسی و روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، (۶۶): ۱۴۵-۱۶۷.

گنجی، کیانوش، عرب مازار یزدی، محمد، هشی، عباس، اثنی عشری، حمیده. (۱۴۰۰). شناسایی و مفهوم‌پردازی عوامل مؤثر بر تمایل خروج حسابرسان از حرفه حسابداری، پیشرفت‌های حسابداری ۱۳(۲): ۲۶۹-۳۰۹.

مشیرزاده، همایون. (۱۳۹۸). چالش‌های پیش روی حرفه حسابداری، دنیای اقتصادی، ۲۷ اسفندماه ۱۳۹۸.

مومنی، محسن (۱۳۹۴). مقایسه وضعیت هنرستان‌های تربیت بدنی شهر تهران از دیدگاه مدیران، معلمان و دانش آموزان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی پیام نور.

نصر، احمدرضا، عریضی سامانی، سیدحمیدرضا، علامت ساز، محمدحسین، نیلی، محمدرض. (۱۳۸۶). بررسی ملاک‌های انتخاب رشته داوطلبان ورود به دانشگاه‌های دولتی و مقایسه آن بر مبنای تحصیلات پدر، رشته تحصیلی، سن و دفعات شرکت در آزمون سراسری، روانشناسی دانشگاه تبریز بهار ۱۳۸۶ شماره ۵.

یونس بادآور نهندی، وحید تقی زاده خانقاه (۱۳۹۶). عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان حسابداری در دانشگاه‌های ایران. پژوهش‌های تجربی حسابداری. ۸(۳۱): ۹۳-۱۱۷.

References

- Adams, S. J., Pryor, L. J., & Adams, S. L. (1994). Attraction and retention of highaptitude students in accounting: An exploratory longitudinal study. *Issues in accounting Education*, 9(1), 45-58.
- Ademola, A. O., Olowookere, J. K., & Oladipo, O. A. (2021). Perception of Undergraduate Accounting Students towards Professional Accounting Career in Nigeria. *International Journal of Higher Education*, 10(3), 107-118.
- Ajzen, I. (1988). *Attitudes, Personality and Behaviour*. Chicago, IL, USA: The Dorsey Press.
- Al-Akra, M., Ali, M.J. and Marashdeh, O. (2009), "Development of accounting regulation in Jordan", *The International Journal of Accounting*, Vol. 44 No. 2, pp. 163-186.
- Alanezi, F. S. Alfraih, M. M. Haddad, A.E. (2016). Factors Influencing Students' Choice of Accounting as a Major: Further Evidence from Kuwait, *Global Review of Accounting and Financ*: 7 (1). 165-177.
- Albrecht, W. & Sack, R. (n. d). *Accounting Education: Charting the Course Through a Perilous Future*.
- Ali, SH. S. Tinggi, M. (2013). Factors Influencing the Students' Choice of Accounting as a Major, *he IUP Journal of Accounting Research & Audit Practices*: 3 (4). 25-42.
- Anis, A. Hanafi, R. (2015). Factors influencing students' choice of an accounting major in Egypt, *International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation*: 11 (3-4). 52-78.
- Auyeung, P. & Sands, J. (1997). Factors influencing accounting students' career choice: a cross cultural validation study. *Accounting Education: an International journal*: 6 (1), 13-23.
- BadavarNahandi, Y. TaghizadehKhanghah, V. (2017). Factors affecting the choice of accounting students in Iranian universities. *Empirical accounting research*. Eighth Year No. 31, Spring 2019. pp. 93-117. (In Persian).
- Barclay,D, Higgins, C. Thompson,R. (1995). *The Partial Leastan Squares(PLS) Approach To Causal Modeling: Personal Computer Use As An Illustration, Technology*, Vol.2,No.
- Byrne, B. (2013). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming*.
- Dalcı, İ., Araslı, H., Tümer, M., & Baradarani, S. (2013). Factors that influence Iranian students' decision to choose accounting major. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 3(2), 145–163. <https://doi.org/10.1108/20421161311288866>.
- Darren Fizer(2013). *Factors Affecting Career Choices of College Students Enrolled in Agriculture. A Research Paper Presented for the Master of Science in Agriculture and Natural Resources Degree The University of Tennessee, Martin. December 2013*.
- Enayati Novinfar, A. Durrani, K. Karamdoost, N. A., (2013). Comparative evaluation of effective factors in students' major selection at educational

- sciences and engineering colleges in university of Tehran, *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*: 18 (4). 145-167. (In Persian).
- Enayati Novinfar, A. Durrani, K. Karamdoost, N. A., (2013). Comparative evaluation of effective factors in students' major selection at educational sciences and engineering colleges in university of Tehran, *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*: 18 (4). 145-167. (In Persian).
- Enget, Kathryn & Garcia, Joanna L. & Webinger, Mariah, 2020. "Majoring in accounting: Effects of gender, difficulty, career opportunities, and the impostor phenomenon on student choice," *Journal of Accounting Education*, Elsevier, vol. 53(C).
- Federation of European Accountants(2016) Ethics: some views from young professional accountants, *ETHICS & COMPETENCES*, SEPTEMBER 2016.
- Fornell, Claes, David, F. (1981), Evaluating Structural Equation Models With Unobservable Variables and Measurement Error. *Journal Of Marketing Research(HMR)*, Vol.18 issue 1.
- Ganji, K., Arabmazar Yazdi, M., Hoshi, A., & Asna Ashari, H. (2021). Identifying and conceptualizing the effective factors on professional turnover intention in Audit profession. *Journal of Accounting Advances*, 13(2), 269-309. (in Persian).
- Geiger, M. & Ogilby, S. (2000). The first course in accounting: students' perceptions and their effect on the decision to major in accounting. *Journal of Accounting Education*: 18 (2),63-78.
- Harnovinsah. (2017). Career Decision of Accounting Students and Its Influencing Factors: A Study of University Accounting Students in DKI Jakarta, Indonesia, *International Journal of Finance and Accounting*: 6 (2). 59-65.
- Hsiao, H. Nova, S. P. (2016). Generational Approach to Factors Influencing Career Choice in Accounting, *Accounting and Finance Review*: 27 (72). 393-407.
- Inman, B., Wenzler, A., & Wickert, P. (1989). Square pegs in round holes: are accounting students well-suited to today's accounting profession? *Issues in Accounting Education*: 4 (1), 29-47.
- International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB).2014. A Framework for Audit Quality: Key Elements That Create An Environment For Audit Quality, February.
- Karlsson, P., & Noela, M. (2022). Beliefs influencing students' career choices in Sweden and reasons for not choosing the accounting profession. *Journal of Accounting Education*, 58, 100756.
- Kraus, M. (2017). Comparing Generation X and Generation Y on their preferred emotional leadership style. *Journal of applied leadership and management*, 5, 62-75.

- Lawrence, R., & Taylor, L. (2000). Student personality type versus grading procedures in intermediate accounting course. *Journal of Education for Business*: 76 (1),28-35.
- Lowe, D., & Simons, K. (1997). Factors influencing choice of business majors—some additional evidence: a research note. *Accounting Education: an international journal*: 6 (1), 39-45.
- Mancini, T. (2.11). The counseling challenge, balancing students' interests with societal pressures on line submission. The degree master of science, Education school of education and counseling psychology, Dominican university of California Sanrafael.
- Marinaccio, Gregory T(2017). "The Effect of High School Accounting on the Selection of College Major, Performance, Satisfaction, and Retention" (2017). Honors Theses and Capstones. 353.
- Mauldin, s., Crain, J., & Mounce, P. (2000). The accounting principles instructor's influence on student's decision to major in accounting. *Journal of Education for Business* :75 (3) ;142-148.
- Momeni, M. (2015). Comparison of the situation of physical education schools in Tehran from the perspective of principals, teachers and students. Master Thesis, Payame Noor Faculty of Humanities (in Persian).
- Momeni, M. (2015). Comparison of the situation of physical education schools in Tehran from the perspective of principals, teachers and students. Master Thesis, Payame Noor Faculty of Humanities (in Persian).
- Nasr, A.R., Arizi, H.R., Alamatsaz, M.H., & Nili, M.R. (2007). Evaluation criteria for selection of candidates for entry into public universities and compare the based on parent education, profession, age and frequency of participation in national tests. *Journal of Psychology Tabriz University*, 2, 109-138 (in Persian).
- Nelson, I. T., Venzryk, V. P., Quirin, J. J., and Allen, R. D. (2002). No, the sky is not falling: Evidence of accounting student characteristics at FSA schools, 1995-2000. *Issues in Accounting Education*, 17, 269-287.
- Ojaghi, M. Talebvand, M. (2015). Investigating the effective factors on the choice of accounting students. Scientific research company and futuristic consulting, Mazandaran Province. (2015). (in Persian).
- Ojaghi, M. Talebvand, M. (2015). Investigating the effective factors on the choice of accounting students. Scientific research company and futuristic consulting, Mazandaran Province. (2015). (in Persian).
- Paolillo, J., & Estes, R. (1982). An empirical analysis of career choice factors among accountants, attorneys, engineers and Physicians. (L. Rosen, Ed.) *The Accounting Review*, LVII: 57 (4), 785-793.
- Rababah. A. (2016). Factors Influencing the Students' Choice of Accounting as a Major: The Case of X University in United Arab Emirates, *International Business Research*: 7 (10): 25-32.

- Reese, S. (2.1.). A leading role of career guidance counselors. Techniques connecting education and careers. Association for Career and Technical Education (ACTE).
- Satoshi Sugahara, Gregory Boland(2013). How Accounting Students Define Success, And The Factors Affecting Their Success And Failure, While Studying In The Accounting Schools Of Japan. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 141 (2014) 64 – 69.
- Sugahara, S., & Boland, G. (2009). The accounting profession as a career choice for tertiary business students in Japan-A factor analysis. *Accounting Education: an international journal*: 18 (3), 255-272.
- Sugahara, S., Boland, G., & Cilloni, A. (2008). Factors influencing students' choice of an accounting major in Australia. *Accounting Education: an international journal*: 17, 37-54.
- Tan, L. M., & Laswad, F. (2006). Students' Beliefs, Attitudes and Intentions to major in accounting. *Accounting Education: an international journal*: 15 (2), 167-187.
- Tang, L. CH. Seng, Ch. (2016). Factors influence students' choice of accounting major in Cambodian universities, *Asian Review of Accounting*: 24 (2), 231-251.
- Umar. I. (2014). Factors Influencing Students' Career Choice in Accounting: The Case of Yobe State University, *Research Journal of Finance and Accounting*: 5 (17), 59-62.
- Uyar, A., Gungormus, A. H., & Kuzey, C. (2011). Factors affecting students career choice in accounting: the case of a Turkish University. *American Journal of Business Education (AJBE)*, 4(10), 29-38.
- Wilensky, H. L. 1964. The professionalization of everyone? *American Journal of Sociology* 70 (2): 137–158.
- Wolk, C., & Cates, T. (1994). Problem-solving styles of accounting students: are expectation of innovation reasonable?. *Journal of Accounting Education*: 12 (4), 269-281.